

اسقوفچه لی غالب بك

دیوان

استانبول — مطبعهٔ عامره

١٣٣٠

لسقوفچه‌لی غالب بك مرحومك خط دستیدر :

غزل

ماسواده فیض گوزر دیده‌لر کندینه گلمشدر
عالم اطلاقی عیان ایلر یار کندینه گلمشدر

شکسته سینه‌مز عشاقده گلچین جمال
ایله عجز ایله تجلی زار کندیه گلمشدر

حالم تصدیع ایتمز غیره آثار وجود
همه‌دم مقصود ایدر دیلده کندیه گلمشدر

مطلع مقصود گنجینه‌در [illegible] تجلی حرم
بحر‌دار [illegible] ایدر زار کندیه گلمشدر

[illegible] قفا [illegible] آیات هجرت
صاحب مجد [illegible] دار کندیه گلمشدر

لسقوفچه‌لی غالب بك

ديوان

استانبول — مطبعهٔ عامره

١٣٣٥

LIBRARY
JAN 13 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

مصطفی غالب بك

اسلافك احوال و آثارینی تدقیق ایدنلر، آنلرك حیاتنی ـ معناً ـ تمدید و اخلافك افكارینی ده تنویر ایتمش اولورلر كه بو خدمت مبروره، عالم انسانیتی ستایش‌خوان ایدر.

قابل انكار دكلدر كه خلف، شاهراه دانشده نه‌قدر طی منازل ایتسه ـ آرقه‌ده براقدیغی ـ سلفدن مستغنی اوله‌ماز.

سلف ـ تغیّرات ازمان و احكامه، ترقیات مدنیه‌یه رغماً ـ رهنمای خلف عد اولنه‌بیلیر.

اسلافی اونوتمق، اخلافی دوشونمه‌مك دیمكدر كه حمیت وطنیه، غیرت ملیه ادعاسنده بولنانلر، بو طور خودكامانه‌لریله وطن و ملته بیگانه‌لكلرینی اثبات ایدرلر.

اجداد معنویه مقامنده بولنان اسلاف كرامه قارشی حس حرمت و محبت ایله محاط اولمیان قلبلر، احاطهٔ معالی‌یه مستعد اولمیان قلوب قاسیه‌در كه اصحابی ـ عشق وطنله منوّر الجنان اولان ـ حمیت مندان امّت نزدنده هر زمان مردود و مطعوندر.

معرفتك موقر اولدیغی مدن متمدنه‌ده دانشپناهان اسلافه نه‌درجه اعتنا ایدلدیکی ، آثار منتشره ایله ثابتدر.

زیرا معرفت ، روح‌الحیاة عد اولندیغیچون ارباب معرفته ـ حیات قدر ـ اهمیت ویرمکه لزوم کورلمشدر .

یاشامق ایچون بیلمك لازمدر . بیلمه‌ینلرك ، بیلمه‌مکده اصرار ایدنلرك، یاشامق حقنی حائز اولمدقلرینه، تاریخ دینیلن نوحه‌گر کهن‌سالك ـ اقوام منقرضه‌حقنده ـ انشاد ایتدیکی مرثیه‌لر ، برر شاهد عبرت‌نمادر .

انسانیت ، معرفتله قائمدر . معرفت موقر اولمازسه انسانیت ، محقر اولور . تحقیر انسانیتله دعوای انسانیت ـ جبره‌ده مراجعت اولنسه ـ قابل جمع دکلدر .

حقایق بدیهیه‌دندرکه معرفتده رواج ، اربابنی تقدیره محتاجدر .

تقدیر مزیت ، نه‌عالی خصلتدرکه مقدر ـ حدذاتنده محروم مزیت اولسه‌ده ـ بو شعار مستحسنیله نفسنی زمرهٔ مزیتکارانه الحاق ایده‌بیلیر . بنابرین

« اهل هنرك قدرینی بیلمك‌ده هنردر »

دیه‌نلر، حقیقته خدمت ایتمشلردر .

مزیت ناشناسلغك منشائی نه‌در، جهل ایله ـ آنك ولد مادر بخطاسی اولان ـ سوء اخلاق دکلمی؟

مزیت ناشناس، جهان انسانیت ایچون اویله بر عضو مضردرکه حیاته مسلّط اولان حوینات مهلکه‌دن زیاده ایقاع خساره مقتدردر.

بو خصیصهٔ خسیسه ایله متصف اولان شخوص منحوسه‌نك تسلّطاتندن مزیتمندان ملتی صیانت، آنلره ـ حیات ومماتلرنده ـ حرمت ایتمك، مزیتشناسانك اجلّ وظائفیدر.

الڭ بیوك صیانت وحرمت ایسه، اوقیمتلی آدملرك ـ عمر ثانیسی حکمنده اولان ـ اثرلرینی محافظه وانظار اخلافه عرض ایتمکدر.

اسلافك احیای نامنه چالیشانلر، حقیقتده کندیناملرینی احیا ایتمش اولورلر. غیره خدمت، نفسه خدمتدر. طالب همت، مکتّب خدمت اولمغه مجبوردر.

باخصوص نعمت معرفتدن قلیل النصیب اولان بر ملت آره‌سنده ـ مادی ومعنوی انواع موانع هائله‌یه مقاومتله ـ کسب وجود ایدن ذوات معدوده‌نك شخصلرینه، اثرلرینه نه‌مرتبه اعتنا ایتمك لازم کله‌جکی آزادهٔ ایضاحدر.

اعتنادن تولد ایده‌جك منافعك ، اسلافدن زیاده معاصرین واخلافه راجع اولدیغنی تقدیر ایتدیكمز ایچوندركه احیای آثاره ـ استطاعتمز درجه‌سنده ـ بذل مجهود ایلمكده‌یز .

مسالك مختلفه‌یه منسوب مشاهیر ملتك احوال و آثارینی تتبع ایلدیكم زمانلرده شاعر بدیع المقال لسقوفچه‌لی (مصطفی غالب بك) مرحومده نظر دقتمی جلب ایتمشدی. نامق كمال و هرسكلی عارف حكمت بكلرك (استاذ محترم) ظانیدقلری بو شاعر مقتدرك آثارینی مطالعه ایتمك ایسته‌دم.

« خرابات » ده‌كی برقاچ شعریله هرسكلی مرحومك اوقودیغی اوچ بش غزلدن ، وقتیله نشر اولنان (رونق) نامنده‌كی مجموعه‌ده مندرج برغزلندن بشقه اثرینی كورمك قابل اوله‌مدی .

ادبادن سامح بك افندی [۱] « رسملی غزته » نك سرمحررلكنده بولندیغی اثناده ـ نه‌صورتله تدارك ایلدیكی نجه معلوم اولمیان ـ دیوانچهٔ غالبك نشرینه باشلاندیغی مقالهٔ آتیه ایله اعلان اولندی [۲] :

[۱] قونیه والیٔ سابقی .

[۲] رسملی غزته : ۱٦ شعبان ۱۳۱۵

« بو نسخه‌دن اعتباراً غزته‌مزه مشاهیر شعرامزدن لسقوفچه‌لی غالب بك مرحومك آثارینی درج ایتمکه باشلایورز . مشارالیه ، نصلسه اقتداری نسبتنده شهرتیاب اوله‌مامشدر . کندیسنك آثار منتشره‌سی اوتوز بش قرق سنه اول نشر ایدیلن بر مجموعهٔ منتخباته [١] درج ایدلمش اولان « بو قطعه‌م تازه بر کلدر کلستان بیانمدن » مصراعنی حاوی قصیده‌سندن مفرز بر قاچ بیت ایله ینه بو مجموعه‌ده کوریلن بر ایکی پارچه شعردن عبارتدر. ادبیات عثمانیه‌مزی شمدیکی طرز لطیفه ارجاع ایدن مؤسسینك زمان صباوتلرنده غالب بك مرحوم ، ینه استادان بلاغتدن معدود بر سخنور شهرت شعار ایدی. بونلر غالب بکك اقتدار عالیسندن برچوق استفاده‌لر ایتدکاری کبی اوائل ایام اشتهارلرنده یازدقلری اشعاردن اکثری مشارالیهك غزللرینه نظیره اوله‌رق وجوده کتیرلمشدر . بوندن بویله پی‌درپی درج ایده‌جکمز آثارندن آکلاشیله‌جغی وجه ایله مشارالیه ادبیات جدیده ایله ایتلاف ایده‌مدیکی ایچون یازدیغی شیلر علی‌العموم طرز قدیمه موافقدر. بونکله برابر ادبیات قدیمه‌مزك دور اخیره طوغری شعرمزده التزام اولنان نائلیٔ قدیم واديسنك الڭ ممتاز پیروانی آره‌سنده الڭ کوزل شعرلر، ینه مشارالیهك آثاریدر. مع‌التأسف ترجمهٔ حالنه دسترس اوله‌مدیغمز ایچون بو بابده اعطای معلوماتدن بالمجبوریه صرف نظر ایدیورز. ایشته مشارالیهك آثارندن بر ایکی غزلنی بو هفته‌کی نسخه‌مزه درج ایدیورز » .

بو اعلانی متعاقباً سامح بکك معذرتی ظهور ایتمسیله

[١] خرابات ـ ضیا پاشا .

« رسملی غزته » نك امور تحریریه‌سی بعض رفقاایله‌برابر بکا تودیع ایدلدی .

دیوانچه‌نك ـ مطبعه‌ده بولدیغمز ـ نسخهٔ مشوّشه‌سندن ـ سامح بکك اثرینه اتباعاً ـ غزته‌یه هرهفته برایکی غزل درج ایدلمك صورتیله اون آلتی غزل نشر اولندی .

غزته‌نك اثنای تعطیلنده اونسخه، اوراق پراکنده آره‌سنده غائب اولدی. پك چوق آراتدیردم، بولدیره‌مدم. مشاغل کونا کوندن زیاده سیئهٔ تسویف ایله‌دیوانچه‌یی استصحاب ، یاخود استنساخ ایتمدیکمه حالامتأسفم .

بالاخره غالب بکك ترجمهٔ حالنه دائر تدقیقاتده‌بولندیغم هنکامده حلب مکتوبیٔ اسبقی قدمای ادبادن ویس پاشا زاده زین‌العابدین رشید بکك ، دیوانچه حقنده ویردیکی خبر حزن آور ، بنی مأیوس ایتدی .

مشارالیه برمکتوبنده :

« غالب بکك (روح ثانی) تسمیه ایتدیکی برنجی دیوانی ـ حریق زده اولدیغی زمان ـ اشیاسیله برلکده یاندی. ایکنجی دیوانی کمال‌بك طبع اولنمق‌اوزره ماغوسه‌دن بکا کوندرمشدی. حتی برعینی‌ده معارف نظارتنه ویرمك ورخصت آلمق ایچون یازدیرمشدم . خیال غزته‌سنده قصابه محررلك ایدن ماهر بك نامنده بری‌واردرکه همشیره‌سنی کمال بکك‌پدری تزوج‌ایتمشدی.

مقابله ایده‌یم دیه دیوانك ایکی نسخه‌سنی‌ده آلدی . حالا اعاده ایده‌جك »

دییوردی .

ماهر بکی بولمق ممکن اولسه بیله دیوانی الندن آلمق ـ رشید بکك اشعارینه کوره ـ پك بیوك مهارته متوقف ایدی . زمان ایسه ابراز مهارته مساعد دکل ایدی . بالمجبوریه تحریات وتعقیباتدن صرف نظر ایلدم .

دیوان اوّل ، غالب بکك مبادیٔ شبابنده سویلدیکی اشعاردن متشکلدرکه مرحوم ، پدرینك دیوان کتابتیله وانده بولندیغی اثناده محترق اولمشدر. حتی برمخمّسنده ،

طوتوشوب آه‌شرربار ایله‌دارم یاندی
اثرم قالمدی هب آتشه وارم یاندی

بیتیله احتراق دار ودیوانه اشارت ایتمشدر .

ینه اوصره‌ده ایدی‌که ـ برقید آرارکن ـ « بصیرت» غزته‌سنك ۲۱ جمادی‌الاخره ۱۲۹۲ تاریخلی نسخه‌سنده مندرج اعلان آتی ، مصادف نظر اولدی :

« قالوب‌نفیٔ معجز کودن ...... » قطعهٔ غراسنك‌قائلی اولان مالك ملکهٔ‌فوق‌العاده اسماعیل‌پاشازاده غالب‌بك‌مرحومك دیوان بلاغت عنوانی دردست طبع وتمثیلدر . فقط شاعر مشارالیهك آثار منظومه‌سندن نزدنده اولوب‌ده لطفاًمطبعه‌مزه

کوندره‌جك ذوات، حقیقةً عالم ادبیاته برخدمت جلیله‌و مرحومك ابقای نام‌نامیسنه برمعاونت جمیله ایتمش اولور. آثار کوندره‌جك ذوات ستوده سماته شکرانه برمقابله وعاجزانه بر معامله اوله‌رق نسخ مطبوعه‌دن برقاچ عدد اهدا قلنور. اشبو دیوانده « برتحفه کیبی الدن اله ارمغان اولور » وصفنی محصول افکار قیمتداری بحق حائز و « بازار مشکل پسندان جهان اوراق‌جان اوزره » تعریفنی اشعار بدایع نثاری حقنده اطلاق و ایراد حقیقةً شایان وجائز اولان وادبیاتجه محاکمات ومؤاخذاتی جمله‌نك مقبول ومسلمی بولنان برادیب صابرك مطول ومفصل برتقریضی واردر ».

اعلانده موضوع بحث اولان دیوان « ادیب صابر » دینیلان نامق کمال بك مرحومك ماغوسه‌دن رشید بکه کوندردیکی نسخه‌اولدیغنه حکم ایتمك ایچون شایان احتجاج بر وثیقه‌یه مالك دکلز.

بك مرحومك « مطوّل ومفصّل تقریضی » مؤثّرله اثر حقنده البته شایان اهمیت معلومات وملاحظاتی احتوا ایلمشدر که ـ دیوان قدر حائز قیمت اولان ـ او تقریضك بوکون الده بولنمامسی، سزاوار اسف عظیمدر. الده بولنسیدی، غالب بکی پك یقیندن طانیان براستاذ صاحب کمالك تدقیقات ومطالعاتی شمدی بو صحیفه‌لری تزیین واستفادهٔ مکمله‌مزی تأمین ایدردی.

« بصیرت » ك نسخ آتیه‌سنده دیوانك طبعنه، اشعار غالب حقنده‌کی رجانك اسعاف ایدیلوب ایدلمدیکنه دائر براشارت کوریله‌مه‌مشدر .

اکرم بك مرحومك « زمزمه » سنده‌ده تقریض آتی مندرجدر :

« قضا معدوم ایدنجه غالب رندانه اطواری
صوران آلمزدی برطوغری خبر دیوان غالبدن
مزیاتن بیلانلر شاعر مغفورك اماکیم
ینه هیچ ایتمدی صرف نظر دیوان غالبدن
مقادردان عرفان بعض اخوان وفاپرور
بولوب جمع ایلدی خیلی اثر دیوان غالبدن
ذهابجه سزادر بختیار عد ایلسه کندین
تدارك ایلیان بومختصر دیوان غالبدن
تأمل ایلیان هربرکلام نشئه بخشاسن
مآل حکمت استنباط ایدر دیوان غالبدن
عجبمی لفظ شیرین ، معنئ نوشین ایله اولسه
عیان آمیزش شیروشکر دیوان غالبدن
سواد خط لفظ ونور معناسیله لایقدر
عیان اولسه فیوضات سحر دیوان غالبدن
در وکوهر دیمکسه فی‌المثل عالمده رنکین‌سوز
صاچلسون هر یکا در وکهر دیوان غالبدن
کل انصاف ایله حاسد ایشته اشعار سلف تکمیل
ایچنده وارمی برمقبول اثر دیوان غالبدن

بيليرلر قدريني قيمت شناسان ادب (اكرم)
سكا بحث ايلمك آرتق يتر ديوان غالبدن » .

تقريضك اوچنجي بيتنده « بعض اخوان وفا پرورك ديوان غالبدن خيلي اثر بولوب جمع ايلديكى » وحاشيه‌ده‌ده « ديوان باصديريله‌جق ايكن نصلسه طبع اولنه‌مديغى » بيان ايدلمسنه كوره بوديوانك « بصيرت » ايله اعلان اولنان نسخه اولمسى ملحوظدر .

معارف ناظرى بك افندى حضرتلرينك همت مخصوصه‌سيله تشكل ايدن « آثار مفيده كتبخانه‌سى » هيئتنجه ـ اسم وجسملرى كبي اثرلرى‌ده ايدئ قدر ناشناسانده نابود اولان ـ كرام اسلافك آثارى ـ منفعت خسيسهٔ شخصيه‌يه دكل، منافع عاليهٔ وطنه خدمت مقصد حميت كارانه‌سيله ـ تحرى ايدلديكى اثناده ناظرمشاراليه « ديوانچهٔ غالب » ى هيئته توديع بيوردى .

نام غالبي احيا ايدن بوهمت ، هيئتى‌ده وقف محمدت ايلدى . وجودندن قطع اميدايديلن برنسخهٔ يكانه‌نك ـ كه برقاچ صحيفه‌سى مؤثرينك خط دستيله محرردر ـ ميدانه چيقمسى بالطبع موجب مسرت وميدانه چيقارانلرايچون شايان مفخرتدر .

مورد حقنده استحصال ایتدیکم معلوماتی نقله لزوم کوردم که دیوانچه‌نك ـ تعبیرجائزایسه ـ ترجمهٔ حالنه‌عائد موادك الڭ مهمیدر .

۱۲۸۴ سنهٔ هجریه‌سنده اصلاحات ایچون پرزرینه اعزام اولنان رجال ملکیه‌دن عفیف بکله رجال‌علمیه‌دن سیف‌الدین‌افندینك خدمت کتابتنه‌تعیین‌ایدیلن مجیب بکه [۱] اسکوب‌والیسی لسقوفچه‌لی اسماعیل پاشا ، پك‌زیاده محبت حاصل‌ایلدیکندن اقشام صباح قوناغنه جلب ایدرمش .

برکون پاشا ، کریه بار تأثر اوله‌رق « اوغلم غالبك وفاتی خبرآلدم، مکدّر اولدم. بیچاره ، عشرت یوزندن محو اولدی. بن بیلمزدم، مکرشاعرایمش. شاعراولدیغی حالده ینه بندن پاره چکردی [۲]. بکا دیوانی ویردیلر،

[۱] دیوان محاسبات رئیس ثانیسی ایکن ۲۵ شعبان ۱۳۲۷ ده وفات ایتدی. ارباب دانشدن ایدی.

[۲] پاشا مرحوم ، غالبا شاعریتك تولیدثروت ایده‌حکنه قانع ایمش . هیهات !

« خدای داند ومن دانم وتوهم دانی »

« که‌یك فلوس ندارد عبید زاکانی »

مألیله نوحه ساز اولان شاعرلرك عددی ، حسابه کلمیه‌جك درجه‌ده کثیر ، بلکه عموم شعرانك فقیر اولدیغنی بیلسیدی (اوغلنك شاعر اولدیغی حالده کندندن پاره چکدیکنی) مقام تعجبده ایراد ایلمزدی .

بن‌ده سكا ويره‌يم . صاحبی كبی ضايع اولمسون. بر آره‌لق
باصدير رسك » ديمش .

« آثار مفيده كتبخـانه‌سی » هيئتنجه آثار اسـلافك
احياسنه تشبث اولنمسنی تقدير ايدن مابين همايون باش‌كاتبی
علی‌فؤاد بك افنديك مخدوم اديبی قدر شناسان شبّاندن
عالی بك ، ديوانچه‌يی مجيب بك مرحومك مخدومندن آله‌رق
پدر محترمی وساطتيله ناظربك‌افندی‌يه‌توديع ايتديرمشدر.

« بصيرت » لك اعلان ايتديكی ديوانك بونسخه‌اولوب
اولمديغنی كشف ايتمك‌ده شمدی محالدر .

١٢٩٣ ده (ايورانيه) قصبه‌سنی صربليلرك‌استيلاسنده
غالب‌بكك آثار شعريه ونثريه‌سی ايله ـ عائله‌يه عائدكتابلرك
اوراده براقيله‌رق هجرت ايلديكنی ـ مرحومك برادری
دلاوربكدن نقلاً نيشـلی ابراهيم بك [١] بيلديرديكی كبی
خط دستيله محرّر بعض اوراقی، دامادی عاطف افنديك
نزدنده بولنـديغی حالده مومی‌اليه ، قاين پدرندن منتقل

[١] بروسه استيناف محكمه‌سنده اعضا ملازميدر . سلسلهٔ
نسبی، غالب‌بكك جدينه منتهيدر. غالب‌بكك برادرلرندن‌دلاوربكك
دامادی ودارالفنونده مدنيت‌تاريخی‌معلمی‌شاعر يحيی‌كمال وبورنوه
ناحيه‌سی مديری محمدرشاد بكلرك پدريدر .

اراضینك استردادی ایچون صرب محا کمنده اوغراشدیغی صره‌ده وفات ایتمسیله اوراقك بلغراد باش‌شهبندری ماقسیم افندیده قالدیغنی ـ عاطف افندینك دامادی ـ دعوی وکیللرندن محمد غالب بك اشعار ایلمشدر .

غالب بکك « تذکرۀ فطین » ایله « سجل عثمانی » ده مندرج اوچ بش سطرلق ترجمۀ حالی ، معلومات کافیه‌یی حاوی دکلدر .

زیرا برنجیسی ، مرحومك اوائل حیاتنده یازلدیغندن ناقص ، ایکنجیسی‌ده نقصانی نسبتنده آلودۀ خطادر .

دیوانچه‌نك‌ده تام برنسخه اولمسی مشکوك وخارجده بشقه آثار بولنمسی محتملدر .

بناءً علیه مشارالیهك ترجمۀ حالیله آثارینه دائر معلومات ، مفقود دینیله‌جك درجه‌ده محدود اولدیغندن ـ بصیرتده‌کی اعلاندن قرق اوچ سنه صکره ـ آتیده‌کی اعلان ، غزته‌لره تبلیغ اولندی :

« نامق کمال بك مرحومك (استاد) وصفیله تبجیل ایتدیکی لسقوفچه‌لی غالب بکك دیوانك نسخۀ یکانه‌سی کمال مشکلاتله الده کچدی . بونسخه ، مرحومك تکمیل آثارینی محتوی اولدیغندن امین دکلز . طبع ایده‌جکمز نسخه‌نك مکمل اولمسنی آرزو ایتدیکمزدن مرحوم مشارالیهك کرك حیاتنه ، کرك آثارینه متعلق معلوماتی

اولانلرك لطفاً مطبعهٔ عامره‌ده (آثار مفیده کتبخانه‌سی) هیئتنه تودیع بیورملری رجا اولنور . بویولده ابراز معاونت بیوره‌جق ذواتك اسملریله همتلری مقام تشکرده دیوانه درج ایدیله‌جکدر.»

آره‌دن آیلر کچدیکی حالده بر طرفدن بر خبر واثر ظهور ایتمدی . یالکز ازمیرده - منتشر - « کویلی » غزته‌سنده بر ورقه کورلدیسه‌ده - بزم اعلانی تکراردن عبارت اولدیغیچون - قطعا استفاده ایدیله‌مدی .

هرسکلی عارف حکمت بك ، دیاربکر والیٔ اسبقی سلانیکلی فائق پاشا ، زین‌العابدین رشید بك کبی مرحومه ملاقی وکمالندن مستفیض اولان بعض ارباب عرفاندن وقتیله اخذایده بیلدیکم معلومات ، بو صحیفه‌لرده بکا امدادایتدی.

مزیت شناسان احبامزدن بروسه‌لی محمد طاهر بکك اخطاری اوزرینه نیشلی ابراهیم بکله‌ده مخابره ومذاکره ایدیله‌رك ویردیکی ایضاحاتدن - ممکن مرتبه - مستفید اولدم .

غالب بك، کنج دینیله بیله جك برسنده وفات ایلدیکی کبی اکثراً طشره‌ده بولنمش ، وفاتندن بری‌ده یاریم عصر کچمش اولدیغندن بوکون مشارالیهه دائر معلومات اعطا ایده‌جك برذات قالمامشدر .

منابع مسدود ، وسائط مفقود اولدیغی حالده عرض

ایده‌بیلدیکم معلوماتك تأمین مقصد ایده‌میه‌جکنی اعترافله برابر نشرینی مناسب کوردم. چونکه الك آز فائده، ینه فائده‌در.

« الا ای هنرمند پاکیزه کوی »

« هنرمند نشنیده ام عیب جوی »

ندای نصح آمیزینه احالهٔ کوش هوش ایتمیه‌رك نفسلرینی تقدیر، خلقی تعبیرایدن خود پسندان، معلومات مسروده‌یه اطالهٔ لسان ایدرلرسه بن آنلره :

« کیمسه‌ده برمزیت کوره‌مه‌ینلر، هردرلو مزیتدن محروم اولانلردر »

دیرم. « مساعیٔ مدیده نتیجه‌سنده بوقدر بولدم، بوقدر یازه بیلدم. سزدها مکمّل یازارسه‌کز روح غالبله برلکده عرض شکر ومنّت ایدرز » دیرم.

مصطفی غالب بك [١] اسکوب والیٔ اسبقی وزرادن

[١] مشار الیه،

« کل مجموعهٔ اشعارینه دنیا اولورطالب »

« هزار باغ عشق احمدیدر مصطفی غالب »

بیتنده اسم ومخلصنی کوسترمشدر.

اسماعيل پاشانك اوغليدر . ۱۲٤٥ [۱] سنهٔ هجريه‌سنده لسقوفچه‌ده طوغدی .

اسماعيل پاشانك جدی حسن پاشانك ، محارباتده خدمات حسنه‌سی كورلديكندن طرف دولتدن عهده‌سنه صربستانده (آلاجه حصار) سنجاغی اعيانلغی توجيه ونيش سنجاغی داخلنده اركوب ولسقوفچه قضالرنده واسع مالكانه‌لر احسان اولنه‌رق عائله‌سی اوحواليده توطن ايلديلر .

حسن پاشانك وفاتنده اعيانلق، مخدومی [ياخود حفيدی] [۲] شهسوار پاشايه، آنك ارتحالنده ديكر مخدومی شريف بكه [۳] بالاخره شهسوار پاشا زاده اسماعيل پاشايه [٤] احاله قلندی .

---

[۱] هرسكلی مرحوم ، تاريخ ولادتی (۱۲٤٤) سنه‌سی اولديغنی سويلردی . « تذكرهٔ فطين » ده (۱۲٤٥) ده تولد ايلديكی محرردر .

[۲] نيشلی ابراهيم بك، حسن پاشانك اون برنجی عصره منسوب امرای عسكريه‌دن اولديغنی اشعار وشهسوار پاشا ، مشار اليهك اوغلی اولديغنده تردد اظهار ايلديكی كبی- رجای واقع اوزرينه- لطفاً كوندرديكی سلسله نامه صورتندنده اوغلی، ياخود حفيدی اولديغی آكلاشيله‌مديغندن بووجه ايله يازمغه مجبور اولدم .

[۳] نيشلی ابراهيم بكك جد اكبريدر .

[٤] صربستانك بدايت مختاريتنده سنجاق مركزی ، آلاجه

شهسوار پاشانك عائله‌سی (شهسوارزاده) نامیله معروفدر.

حصاردن استوقچه قصبه‌سنه نقل واعیانلق نامی، قائممقاملغه تحویل ایدلدی. اسماعیل پاشا، لسقوفچه قائممقاملغنه تعیین ورتبهٔ میرمیرانی توجیه قلندی. ١٢٦١ ده قره‌حصارصاحبه اجلا [*] وایکی سنه اقامه ایدلدکدن صکره عفواولنه‌رق درسعاته جلب وجمادی‌الاولی ١٢٦٦ ده یکی ایل، شعبان ١٢٦٨ ده قیصری، ذی‌القعده ١٢٦٩ ده مرعش، رجب ١٢٧٠ ده چلدر قائممقاملغنه نصب

[*] مشارالیهك تبعیدینه دائر ٥ ربیع‌الآخر ١٢٦١ تاریخلی (تقویم وقایع) ده مندرج فقره:

« لستوقچه قائممقامی سابق اسماعیل پاشانك اویغوسزلغی واهالی وتبعه حقنده تعدیسی تحقیق واستخبار اولنه‌رق اولبابده کوندریلن استعلامنامه‌یه جواباً روم‌ایلی اردوی همایونی مشیری عطوفتلو رشید پاشا حضرتلری طرفندن ورود ایدن تحریرات مألنه نظراً پاشای موی‌الیهك اورادن دفع وتبعیدی لازمه‌دن وایجاب معدلت سنیه‌دن بولنمش اولدیغندن کندوسنك اورادن قالدیریله‌رق امثالی مثللو فاملیاسیله اناطولی طرفنه کچوریلوب قره حصار صاحبده اسکان واقامه ومحلنده بولنان املاك وعقارینك صورت تسویه‌سی دیکرلری مثللو قپو کتخدالرندن مختار بکه حواله اولنمسی مجلس والاده تنسیب وتصویب بر له کیفیت خاکپای همایون حضرت شاهانه‌دن لدی‌الاستیذان اولبابده متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه موجبنجه پاشای موی‌الیهك محل مذکورده اسکان اولنمسی بابنده اقتضا ایدن امر عالی اصدار ومشیر مشارالیه حضرتلرینه تسیار اولنمشدر ».

اسماعيل پاشانك ايكنجى زوجه‌سى وغالب بكله دلاوربكك والده‌سى طوطى‌خانم، نيشلى حافظ پاشا زاده محمود پاشانك كريمه‌سيدر .

غالب بك ، ۱۲٦۳ ده پدريله برابر قره‌حصار صاحبدن استانبوله كلدى . ۱۲٦٦ ده صدارت مكتوبى قلمنه داخل اولدى .

اولندى . رجب ۱۲۷۱ ده رتبهٔ وزارتله قارص محافظلغنه [*] ، ذى‌الحجه ۱۲۷۲ ده حكارى - وان [**]، ذى‌القعده ۱۲۷٦ ده حلب ، ربيع‌الاول ۱۲۷۸ ده خرپوت ، شعبان ۱۲۷۹ ده ارضروم ، رجب ۱۲۸۳ ده اسكوب - پرزرين واليكرينه تعيين ايدلدى. ربيع‌الاول ۱۲۸۵ ده انفصال و ۲۱ رجب ۱۲۸۹ ده ارتحال ايلدى .

---

[*] مشاراليهك قارص محافظلغنه تعيينده قپوكتخدالغى مخدومى مكتوبئ صدر عالى متحيزان خلفاسندن حافظ شهسوار راغب بكه توجيه ايدلدى . مومئ‌اليه ۱۲۸۲ ده وفات ايتدى . ايوبده دباغ‌خانه تكيه‌سى جوارنده مدفوندر .

[**] وان سنجاغنك حكارى ولايتنه الحاقى اوزرينه والى ، كاه حكاريده كاه وانده اقامت ايلديكندن حكاريده بولندقجه قائمقامى وانده اوتورردى. والى، وانه كيتدكجه قائمقامى حكاريده مقيم اولوردى .

١٢٦٨ ده بوسنه والیسی ولی‌الدین پاشانك [١]دیوان کتابتنه، ذی‌الحجه ١٢٦٨ده ـ بوسنه ولایتی داخلنده ـ بنالوقه قائممقاملغنه نصب ایدلدی. شعبان ١٢٦٩ ده‌انفصال ایدرك استانبوله عودت ایلدی.

روسیه محاربه‌سی اثناسنده بحریه اردوسی کتابتنه مأمور اوله‌رق قریمه کیتدی. پدرینك حکاری ـ وان والیلکی هنکامنده وانه عزیمتله دیوان کتابتنده بولندی. عودتنده صدارت مکتوبی قلمنه دوام ایتدی.

١٢٧٦ سنه‌سی اوائلنده درسعادت امتعه کمرکی تحریرات باش کتابتنه تعیین اولندی. شعبان ١٢٧٦ ده «امور مأموره‌سنده غیرت واقدامی مشهود اولدیغندن نام مأموریتنك مکافاةً کمرك تحریرات مدیرلکنه تحویلنه وصورت رسمیه‌ده اوله‌رق عهده‌سنه احاله‌سنه بالاستیذان ارادهٔ سنیه» [٢] صادر اولدی.

سلانیکلی مرحوم فائق پاشا نقل ایتمشدی:

« کانی پاشا [٣] باب عالیدن کاتب ایسته‌مسی اوزرینه

[١] «کریدلی» نامیله معروف صدراسبق مصطفی نائلی پاشانك اوغلیدر.

[٢] تقویم وقایع: ٢٦ شعبان ١٢٧٦

[٣] کانی پاشا، درسعادت امتعه کمرکی امانتنه صفر ١٢٧٦ ده تعیین اولنمشدر.

غالب بك، كمركه كيتدی. نامق كمال، حالت[١] ، محمد سعدی[٢] بكلری ، ادهم افندی‌یی [٣] ، بنی برلكده كوتوردی. كمال بك ، كنديننك معاونی‌ايدی. بزی‌ده امور تحريريه‌ده استخدام ايدردی . كانی پاشا ـ استقامتی نسبتنده ـ حديد ، غالب بك‌ده ـ لياقتی مرتبه‌سنده ـ بدمست‌اولديغی حالده اهليتنه حرمةً حالنه تحمل ايدر، رعايت كوستردی. مهم برشی يازديره‌جغی زمان « غالب بك ، رجا ايدرم بوكون‌ايچمه ، شوايشی‌ياز»ديردی».

صفر ١٢٧٨ ده طرابلس غرب ايالتی كمرك امانتنه تعيين قلندی . والی محمود نديم پاشا [٤] ايله امتزاج ايده‌مديكندن بر بچق سنه صكره انفصال ايلدی.

مدحت پاشا ، ١٢٨١ ده طونه واليلكنه تعييننده ارباب لياقتدن بعض ذوات ايله برابر غالب بكی‌ده كوتوره‌رك مجلس اداره‌ٔ ولايت باش كتابتنده وطونه غزته‌سی محررلكنده استخدام ايتدی .

حلب ولايتنك مجدداً تشكيليله واليلكنه جودت پاشانك تعييننده مكتوبجيلك ومحاسبه‌جيلك مأموريتلريچون طونه ولايتی مأمورين مقتدره‌سندن ايكی ذاتك اعزامی باب

[١] معارف مكتوبجيسی .

[٢] ديون عموميه‌مكتوبجيسی .

[٣] عدليه‌حواله‌مديری .

[٤] صدراسبق .

عالیدن طلب اولنمسی اوزرینه غالب بك « مهارت قلمیه سیله برابر بدایت تشکیلندن بری ولایت رفاقتنده بولنه‌رق اهلیت ولیاقتی معلوم ومجرّب اولدیغندن » رمضان ۱۲۸۲ ده مکتوبجیلغه تعیین وترفیعاً رتبهٔ ثانیه صنف متمایزی توجیه اولندی. جودت پاشا ایله ۱۶ شوال ۱۲۸۲ ده حلبه عزیمت ایلدی . بش آلتی آی صکره استعفا ایدرك استانبوله کلدی .

زین العابدین رشیدبك بر مکتوبنده دیرکه :

« . . . غالب بك ، حلب مکتوبجیلغنه تعییننده مکتوبی معاونلکنه حالت بکی سوق ایتمشدی. حالت بك ایسه تعیینی کوننددن اعتباراً مکتوبجیلنی قورار وجودت پاشا ایله غالبك بیننی بوزوب یرینه کچر [۱] پدرم مرحوم [۲] اوآره‌لق اطنه متصرفی ایدی. غالب بك حلبدن درسعادته کلمشدی. صحاف قیصرلی محمد افندینك دکاننده خمسهٔ عطایی مطالعه ایدرکن یاننه کیتدم . « حلبدن نه وقت تشریف بیورلدی » دیدم . « دون کلدم » دیدی . « خواجه پاشا نه‌یاپیور » دیدم . « نه‌خواجه، نه‌پاشا ..... » دیدی» .

غالب بکك حلبدن عودتندن صکره بر مأموریته تعیین

[۱] حالت بك، مکتوبجیلغه ۱۸ جمادی الاولی ۱۲۸۳ ده تعیین اولنمشدر .

[۲] ویس پاشا .

اولندیغنه دائر معلومات یوقدر . فقط حلبده بولنان احبّاسندن برینه کریددن کوندردیکی مکتوبده [١] :

« .... اوتەدن بری مدایح موقعیه وثنایای صناعیەسی تشنیف‌سازصماخ اولان کرید جزیرهٔ معمورەسنه غلبهٔ شوق وانجذاب ایله حاصل اولان علاقهٔ محبت وسیروتماشاسنه دل وجاندن ظهور ایدن میل ورغبت ولاسیما اوراده جوششن نمای مجرای قدر وقدرت ونشوه یاب زمین‌فیض وبرکت اولان آب ودانهٔ قسمت، فی‌المثل عالم تصورده برعرب قیزی اطلاقنه سزاوار اولان حلبدن دور واوعرس حجله کاه عصمت وکل ازرق فام جنته مواصلتله مرور ایلدی »

دیدکدن وکریدك لطافت آب وهواسندن بحث ایتدکدن صکره

« حلبه‌ده اقامت اولنمقده اولدیغندن اوراده اسباب تسهیلیهٔ نقلیه، جزیرەنك عیب وقصوری کبی مفقود وبوجهتله شام وسحر مملکته آمد وشدده مشاق بدنیه موجود اولدیغندن خفیف برکر دونه تدارکیله بومحنتك استحصال چارهٔ اندفاعی »

ایچون ـ حلبده بولندیغی اثناده ـ مخاطبنك وعد ایتدیکی آرابەنك کوندرلمسنی طلب ایلمشدر .

بومکتوبك تاریخیله مرسل الیهك هویتی وغالب بکك کریده صورت عزیمتی مجهول ایسه‌ده مکتوبی، حلبدن عودتدن صکره یازمسنه نظراً کریده ١٢٨٣ سنه‌سنده عزیمت ایلدیکی آکلاشلمقده‌در .

[١] لطائف انشا : جلد ٥ صحیفه ٥١

ظهورایدن اختلالك تسکینی وامورادارەنك تنظیمی ایچون صـدر اسبق مصطفی نائلی پاشا ، اوتاریخده کریده اعزام اولنمشدی [۱] .

غالب بك ، وقتیله مشار الیهك مخدومی ولی‌الدین پاشانك دیوان کتابتنده بولنەرق او عائله‌یه کسب مناسبت وخصوصیت ایتمش‌اولدیغندن مصطفی نائلی پاشا ـ اوغلنك توصیه‌سـیله ـ غالب بکی خدمت کتابتده استخدام ایتمك اوزره کریده کوتوردیکی، یاخود جلب ایلدیکی استدلال ایدیله‌بیلیر .

کریددن عودتندن صکره برمأموریته تعیین‌قلنمدی. ۱٤ شعبان ۱۲۸٤ ده [۲] اوتوز طقوز یاشـنده وفات ایتدی [۳] .

§

[۱] مصطفی نائلی پاشا ، ربیع‌الاخر ۱۲۸۳ ده کریده‌عزیمت وذی‌القعده ۱۲۸۳ ده استانبوله عودت ایلمشدر .

[۲] جمادی‌الاخره، یاخود شعبانده وفات ایلدیکنی هرسکلی مرحوم سویلردی. (سجل‌عثمانی) ده‌تاریخ‌ارتحالی (۱٤ شعبان) در. ادبادن سـلیمانیه‌لی مرحوم عبدالرحمن ناجم افندی « برسنه اول وفات ایتسیدی [میرغالب] تاریخ اولوردی » دیر ، اظهار تأسف ایدرمش .

[۳] طوب قپو قبرستانئه دفن ایدلدیکی هرسکلی مرحومدن ایشیدلمشدی . برادرم احمد توفیق بکله برلکده قبرستانی تدقیق

غالب بك، بوسنه‌ده بولندیغی اثناده اشراف محلیه‌دن بر ذاتك كریمه‌سیله ازدواج ایلمشدر . وفاتندن صكره زوجه‌سی ، بوسنه سرایه عودتله اوراده رحلت ایتمشدر .

١٢٧٢ ده تولد ایدن اوغلی محمد بسالت بك ، مكتب اعدادئ حربیه‌یه دوام ایلمكده ایكن پدرینك ارتحالنده لسقوفچه‌یه عزیمتله چفتلكنده زراعتله مشغول اوله‌رق اون طقوز ، یكرمی یاشنده بوسنه سرایده وفات ایلمشدر .

١٢٧٤ ده تولد ایدن كریمه‌سی عایشه خانم ـ بوسنه وهرسكك آوستریا دولتی طرفندن اشغالی اوزرینه ـ زوجی حاجی رجال زاده احمد عاطف افندی ایله برلكده بروسه‌یه هجرت و برمدت صكره وفات ایلمسیله زوجی استانبوله ، متعاقباً ازمیره نقل مكان ایتمشدر. عایشه خانمك كریمه‌سی، ازمیرده دعوی وكیللرندن محمد غالب بكك حلیله‌سیدر .

ایتدك، غالب بكك مرقدینی بوله‌مدق. بلكه سنك مزار یاپلمامش یاخود ـ بعض امثالی كبی ـ غائب اولمشدر. پدری اسماعیل پاشانك ادرنه قپوسی قبرستاننده مدفون اولدیغنی نیشلی ابراهیم بك بیلدیردیكندن معارف نظارتی تألیف وترجمه دائره‌سی اعضاسندن محمد ضیا وكوتاهیه مكتب سلطانیسی معلملرندن اسماعیل حقی بكلرله ادرنه‌قپوسی قبرستاننده‌ده تحریات اجرا ایتدك. نه باباسنك نه‌ده اوغلنك قبرینه تصادف ایلمدك .

غالب بكك برادرلری :

حافظ شهسوار راغب بك ، طاهر بك ، سیف‌الدین بك ، محمد بك ، زین‌الله بك ، دلاور بك .

§

غالب بكك رسمنی آلدیردیغنی
« جوهر آینهٔ نورخدادر صورتم
روشنادر اهل‌طبعه صورتمدن سیرتم
نسخهٔ کبرای فطرتدر وجودم تا ازل
کوستر بر عالم حکمت مکمل هیئتم »
قطعه‌سیله

« مادر ذیشانه اخطارنام وشکل ایچون
غالب ایتدم کوندروب رسمم بیان اشتیاق »
بیتندن استنباط ایدرك پك چوق آرادم .

بر الی ، کوکسنده اوله‌رق رسمنی یاپدیردیغنی ، دادیسنك نزدنده محفوظ ایکن اولاد واحفادینك اللرنده طولاشه‌رق بالاخره ضایع اولدیغنی آكلاشلدی .

بالضروره دیوانچه‌یی یالکز خط دستیله تزیین ایدرك رسمنی درجه موفق اوله‌مدق .

« العذرعند کرام الناس مقبول » .

هرسكلى عارف حكمت بك مرحوم ديردى كه :

« غالب بك ، قويو قرال صقاللى، مليح الوجه، مؤدب، عصبى المزاج ، فوق العاده ذكى ايدى . بن ايكى اوطه لى بر أوى كنديمه كنيش بوليبورم . شناسى ايله غالب كائناتى طار كوررلردى . بونلره دنيا متوجه ايكن دنيايه صيغمديلر ، كنديلرينى يديلر . هله غالب ، انهماك عشرتله محو اولدى » .

ابوالضيا توفيق بك مرحوم ، مجموعه سنده [١] قره قولاق خانك حوليسنده وقتيله تأسيس اولنان قازينودن بحث ايتديكى صره ده ديركه :

« . . . . بن ، سعداه پاشا مرحوم ايله هرسكلى عارف حكمت بك مرحومى ، كمالك دلالتيله بوراده طانيدم . ينه بوراده ايدى كه مدحت پاشا دلالتيله طونه تحريرات مديرلكندن [٢] حلب مكتوبجلغنه ترفيعاً مأمور اولانو « قالوب نفىٔ معجز كودن . . . . . » قطعهٔ غراسنك قائلى بولنان لسقوفچه لى اسماعيل پاشا زاده غالب بك مرحومى طانيمش وحال وطورينه ووجاهت سيماسيله طلاقت خارق العاده سنه وخصوصا هرسكلى كبى ، كمال وكاظم [٣] بكلرلر كبى اطوار لاابالىيانه وكفتاربى باكانه لريله مشهوراولانلرك، آنك حضورنده شق شفه ايتمكسزين مبهوتانه آنى ديكله دكارينه حيرتده قالمشدم. پوس بيقلى، قرال وكور صقاللى ، خدقه لرى شدت نظر انفاذ ايدن چشمانده كى

[١] نومرو : ١٣١ ـ صحيفه ٦٧

[٢] مجلس ادارهٔ ولايت باش كاتبى ايدى .

[٣] شاعر فريق كاظم پاشا .

علویت مهیبه ایله برابر غایت ملتفت اولان بوذات بعضاً اوضاعیله اویله برحالت شکیمه اظهار ایدیپوردی‌که انسان او عظمتك قارشیسنده بیاغی لرزه‌ناك هراس اولیپوردی. پیش نظرده گویاکه نفی جانلانمش‌ده سهام قضاسندن بر بیت اوقیپورمش کبی بر حالت خشیت تجلی ایدیپوردی . غالب‌بکك وجهاً مدحت پاشا مرحومه غریب برشباهتی واردی » .

سلانیکلی فائق پاشا مرحوم دیردی‌که :

« غالب‌بکك لساننده لکنت واردی [۱] سوزی زحمتله سویلردی . یازیسی اوقونمازدی . یالکز بمله دها برکشی اوقویه بیلیردی . دعوای لیاقت ایتمزدی. بنده یوز قدر غزلی واردی . کندی اشعارمله برابر ضایع اولدی » .

زین‌العابدین رشید بك، برمکتوبنده دیرکه :

« غالب بك، غایت نازك ومحویتلی، خلاصهٔ عرفان دینیله‌جك بروجود ایدی» .

غالب بك ، زادهٔ طبع بلیغانه‌سی اولان

« قالوب نفی معجز کودن اورنك سخن محلول
سخن سنجان روم اولمشدی هر برعصرده طالب
ایدنجه شمدی دعوی طبیم اول جاه معلایی
دیدی حکام دیوان قضا الحکم للغالب »

[۱] ابوالضیا مرحوم ، « طلاقت فوق‌العاده‌سندن » بحث ایتدیکی حالده غالب بکك حفیده‌سنك زوجی محمد غالب بك ده « لساننده رکاکت واردی » دیبور .

قطعهٔ فاخرانه‌سیله بین الشعرا ادعای غلبه‌ده حقلی اولدیغی کوریلیور .

کمال کبی ، عارف حکمت کبی ـ دیوان ادبده بالاستحقاق نفس متکلم وحده اولان ـ اکابر سخن سرایانك ، دعوای غالبه قارشی اختیارسکوت ایتملری ، حتی دعواسنی طوعاً قبول ایله جناب غالبی استاذادب طانیملری «الحکم للغالب» قطعهٔ متحکمانه‌سنك برادعای متهکمانه‌دن عبارت اولمدیغنه حجت قاطعه عد اولنه‌بیلیر .

معاصری اولان سائر ارباب شعروادبده حقی تسلیم ومدعی غالبی ـ لایق اولدیغی درجه‌ده ـ تکریم ایتمشلردر.

عارف حکمت مرحوم ، نائلی قدیمك ترجمهٔ حالنه دائر بر رسالهٔ ادبیه نشرایدن مستجابی زاده عصمت بکه یازدیغی تذکره‌ده :

« معاصرین شعرامزدن لسقوفچه‌لی اسماعیل پاشا زاده متوفی غالب بك افندی که کرك بن کرك کمال بك کندیسندن تلمذایدرك نوهوسلك زمانمزده هر ایکیمزك‌ده استاذی ایدی » .

دییور .

مشارالیه ، برغزلنك مقطعنده‌ده

مستفید فیضی‌یم حکمت ، جناب غالبك
نظم پاکی ورد جانمدر خیال قلب ایله

مرشد كل ملهم انوار معنادر كاولور
جامع سبع المثانى اشتمال قلب ايله »

بيتلريله غالب بك حقنده كى احترامات قلبيه سنى عرض ايديور.

كمال بك مرحومك، حق غالبده كى تعظيمات وتقديراتى ده ابيات آتيه دن مستبان اولور :

« خرقه پوشم شمدى حكمت خانهٔ انديشه ده
مرشد عالى جنابم غالب آكاهدر
رشك ايدر ديوان شوكت نسخهٔ آثارينه
حكمى غالب كندى ملك نظمه شاهنشاهدر» [١]

§

« عالم ادراك يكسر قبضهٔ حكمنده در
شمدى طبع ميرغالبدر جهان سالارفيض
اول كليم معرفت كيم پرتو عرفان ايله
ايلمش حق خامه سين نخل تجلى زار فيض »

§

« جناب مير غالب عيسىٔ دوران همتدر .
ايدر هر برنفسده خامه سى احياى استغنا »

§

---

[١] بو بيت ، « الحكم للغالب » قطعهٔ مدعيانه سنك صدقنى ضمناً تسليم ايتمكده در. غالب بك ده حق كمالده توقير وتقدير كوسترمشدركه

« يكانه شاه ملك معرفتدر طبعنه شمدى
سزا تقدير ايدرسه عرض تخت وافسر اخلاص »

بيتى اوجمله دندر .

« كداى خاندانم بن بقول غالب استاد
خليل‌الله اومار خوان شفاعت ميزبانمدن »

§

« نشئه مند اتحادم غالب استاد ايله
مردم چشم شهودم مست خواب وحدتم »

§

« عاشقم حسن خيال غالب استاده كيم
شيوۀ اعجاز ايله ايلر بيان حسن‌وعشق » .

مشاراليه « تعقيب خرابات » ده‌كى مؤاخذاتنده‌ده غالب بكه عائد تكريماتنى ابراز ايتمكده‌در :

« غالب بك مرحومك ـ كه حمان لقردى آ كلامغه موفق اولديغم زماندن برى استانبولده باب عاليده وحتى افندمز كبى اكابرك مجالسنده افناى عمر ايتمش بر ذات ايدى ـ نره‌لى اولديغنى شعرينك كنارنده كوسترمك التزام مالايلزم قبيلندن اولمزمى؟ خرابات صانيرم‌كه سخن شناس اولانلر ايچون ترتيب اولندى . عصرمزك سخن شناسلرى آره‌سنده ايسه «غالب‌بك» مرحوم ، شاعرلكجه هپمزدن معروف ايدى . بردرجه‌ده‌كه وزن بيله برچوجغه صورلسه شخصنى بيلمزسه نامنى بيلور . حال بويله ايكن اكر خراباتده مندرج اولان قطعه‌يى ، اول كورمامش اولسيدم اك محرمى اولان احبابندن اولديغم حالده قولكمز غالبك كيم اولديغنى بيله‌ميه‌جك‌ايدم . چونكه‌غالب(پلاسلى) دكل (لسقوبچه‌لى) ايدى .

§ اعتقاد عاجزانه‌مجه مصطبۀ انتخاب عاليلرينه داخل اولان

یاران صفادن کاظم پاشایه ، حقی بکه [۱] ، حکمت بکه [۲] فائق‌ممدوح بکه [۳]، مناسترلی فائق بکه [٤]، عونی بکه [٥] حاصلی شاعر ظن ایتدیکمز ذواتك هانکیسنه سؤال ایتمکه تنزل بیورلسه‌ایدی‌غالب بك مرحومك پدرینی ، مسقط رأسنی کندی حاللرندن بحث ایدر درجه‌لرده سهولتله خبر ویررلر ایدی .

§ ادیب مشارالیه ، هپمزك عندنده واجب التعظیم اولان حقایق جولردن وهرحالده هپمزی عاجز براقان نکته‌کولردن ایدی . طوغدیغی محلی دکل ، دفن اولندیغی یری بیله اونوتمق ترکستانده الی‌قلم طوتان برادیبه وباخصوص مقتدای ادبا اولان برحق‌شناس ادیبه لایق‌دکلدرده‌آنك‌ایچون‌سویلندم‌طوردم ».

کمال بك ـ نمونهٔ ادبیاتك نظم قسمنه عائد بعض اخطاراتی حاوی اوله‌رق ـ مدللیدن ابوالضیا توفیق بکه کوندردیکی ۲٤ جمادی‌الاخره ۱۲۹٦ تاریخلی مکتوب مفصلده ،

« . . . . کلهلم بزم عصرمزه : طبیعت شاعرانه‌یه مالك اولانلرمز شناسی ، غالب بك، حقی بك ، کاظم‌پاشا، هرسکلی

[۱] اسماعیل پاشا زاده ابراهیم حقی بکدر . وفاتی : ۲۰ صفر ۱۳۱۲

[۲] هرسکلی .

[۳] داخلیه ناظراسبقی‌ممدوح پاشا .

[٤] وفاتی : رمضان ۱۳۱۷. دیوان اشعاری مدون وغیر مطبوعدر .

[٥] یکیشهرلی . وفاتی : ۱٥ ذی‌الحجه ۱۳۰۱

عارف حكمت بك ، اكرم بك ، حامد بك اوليور. شناسينك اثرلرى مطبوع. غالب مرحومك خاكنه حرمةً عقلمده اولان اثرلرينى بن يازارم. حقى بكك ديوانى ، كاظم پاشانك الك گوزل اثرلرى مطبوعدر . كرچك اونوتدم ، زمانمزده عونى بكده شاعردر. آنك الك گوزل شيلرينى خراباتده بولورسك باقى...»
دييور .

اكرم بك مرحوم «تعليم ادبيات» ده «الحكم للغالب» قطعه‌سنى بالمناسبه ايراد ايتديكى صره‌ده غالب بكى عصر اخيرك يتشديرديكى نوادر معرفتدن ديه توصيف وتبجيل ايدييور .

احمد مدحت افندى مرحوم، ناجى افندى‌يه گوندرديكى بر مكتوبده [١] :

« گنجلكمده بنده شعرله اشتغال ايتدم . طونه ولايتى مكتوبى قلمنده ايكن مكتومز ، مميزمز وباخصوص اركان مسوده‌سنك سرآمدى اولان غالب بك مرحوم كبى بهرهٔ ادبيه ايله ممتاز اولان بيوكلرمز، بزه برطاقم نسخ ادبيه ويره‌رك تنظيرلرينى امرايدرلر ونظم ونثرده ترقيمزه برغيرت خيرخواهانه ايله همت بيوررلرايدى» دييور .

غالب بكك ـ ادب ومعرفتدن نصيبى اولان ـ رجال

[١] محاورات ومحاورات : صحيفه ٤٩

حكومت نزدنده‌ده معزز اولدیغنه زین‌العابدین رشید بكك نقل ایلدیکی شو فقره شهادت ایدر :

« بر كیجه كنعان بكك [۱] خانه‌سنه كیتدم . غالب بك كلدی. اولاابالی مشرب اولان كنعان بك، ممنونیتندن نه‌یاپه‌جغنی شاشیردی. نعمت غیرمترقبه كبی تلقی ایتدی. مال بولمش مغربی‌یه دوندی. غالب بكه ایتدیکی تعظیم وتكریم تعریف اولنور درجه‌ده دكلدی. عالم آبده مناسبت كالدكجه اشعار اوقومق معتادی اولان كنعان بك ، اوكیجه تأدباً سكوتی اختیار ایتدی. غالب بكی استاد كل عد ایلدی. كندینی طفل ابجدخوان منزله‌سنه تنزیل ایتدی ».

غالب بكك برادرلرندن زین‌الله بك ، قوصوه ولایتی داخلنده بر ناحیه مدیرلكندن انفصال ایدرك مبتلای ضرورت اولمسی اوزرینه ـ مؤخراً والیلكه تعیین اولنان ـ صدر اسبق خلیل رفعت پاشا مرحومه مكرراً مراجعت واستدعای عاطفت ایلمش ایسه‌ده بر فائده حاصل اولمدیغندن بر كون سائقهٔ تأثرله « پاشا ، بن‌ده سنك كبی بر وزیرك اوغلی اولدیغم حالده ا كمك پاره‌سنه محتاج اولدم ، انصاف ایت » مآلنده بسط شكوی ایلر. پاشا ، پدرینی صوردقدن صكره « برادرك غالب بكله طونه‌ده رفاقت ایتدك، كالندن

[۱] آمدیٔ دیوان همایون مشهور كنعان بكدر . وفاتی : ۱۰ رجب ۱۲۹۳

مستفید اولدق . اوهبمزك استاذیدر . اوستمزده حق واردر ، دیر، ولایتده بولندیغی مدتجه زین‌الله بکی ترفیعاً قائمقاملقلرده استخدام ایدرکه حقوقه رعایت وفضیلته حرمت ایدیلن زمانلرك یادکاری اولان بوفقره، غالب بکك ـ وفاتندن صکره‌ده ـ بین الآودا مظهر احترام اولدیغنه برهان عبرت آمیزدر .

غالب بکك نره‌ده ، نه‌صورتله تحصیل معرفت ایتدیکی تحقیق اولنه‌مدی. یالکز ، پدریله برابر وانده بولندیغی اثناده علمای محلیه‌دن عرب وفرس لسانلریله ادبیاتی تعلّم ایلدیکی معلومدر .

آباء واجدادندن موروث اولان خصلت بهادرانه ، مبادیٔ شبابنده کندینی سواریلکه ، سلاحشورلغه سوق ایلدیکی حالده طبیعت شعریه‌سی، مؤخراً هردرلو هوسات واشتغالاتنه غلبه ایدرك قهرمانلغی، میدان‌بیانده کوسترمکه باشلامشدر .

معشوقهٔ وجدان عد ایلدیکی شعر ایله پك کنج ایکن مشغول اولدیغنه ـ وانده طعمهٔ لهب اولان ـ دیوانی

دلالت ایدییور. زیرا (روح ثانی) تسمیه ایتدیکی بو دیوانی وجوده کتیردیکی زمان، یکرمی التی، یکرمی یدی یاشنده ایدی .

محصول شباب اولان اشعارندن ـ احتراق آثاره عائد نوحات آتشینی احتوا ایدن ـ بر مخمس ایله اوچ غزلدن بشقه اثرینه تصادف ایدیله‌مدی . دیوان ثانیده مندرج اولمیان بونظملرله، اشعار اخیره‌سی آره‌سنده ـ متانت ولطافتجه ـ خیلی تفاوت کورنمکده‌در .

طبع ایتدیکمز دیوانچه، دیوان اولك ضیاعندن وفاتنه قدر کذار ایدن اون سنه‌لك سانحات بدیعه‌نك ظرف ظریفیدر .

شعرلر، نظر نافذله تدقیق اولنسه احتشام الفاظ نسبتنده احتشام معنی تجلی ساز اولور، آهنك وانسجام هرمصراعده عرض دیدار ایدرده شاعرك

« یارب بنی سن نطق ایله موسای کمال ایت
مجموعه‌می سرنسخهٔ اعجاز خیال ایت
مضمون خطیار ایله ویر شعرمه رونق
هر بیتمی برطور تجلای جمال ایت »

طرزنده‌کی تضرعاتنك جناب خالق اللوح والقلم نزدنده مظهر قبول اولدیغنه حکم ایدیله بیلیر .

فی الحقیقه متصوفانه ، عارفانه ، حکیمانه ، عاشقانه ترنم ایتدیکی اشعار لطافت نثار، هر وادیده استاد بزرکوار اولدیغنه بینهٔ مبینه‌در .

هرسکلی مرحوم ، بر مکتوبنده :

« . . . . استاذ مشارالیه [غالب بك] جودت قریحه ، جودت محفوظات ایله حاصل اوله‌بیله‌جکندن و نائلی ، جیادت لفظ ومعنی اعتباریله پك ممتاز برسخنور اولدیغندن آنك مسلکنه تقلیدی توصیه بیورررلردی »

دییور .

غالب بك ، شاکرد کاملنه مسلك نائلی‌یی توصیه ایلدیکی کبی کندی‌ده اوسخنور رقیق‌البیان ایله فهیم قدیم وادیسنی اختیار ایلمشدرکه ـ دیوانچه‌ده اشارت ایتدیکم وجه ایله ـ بعض غزلیاتنی مشارالیهمایه نظیره اوله‌رق سویله‌مشدر .

« سنبل کلزار سودا زلف طرار کیدر »

§

« فتنهٔ دور قیامت قامت بالاسیدر »

§

« قیلی قرق یارار اوستاد طبع نکته‌پردازم
میانن هرنه‌دم آلسه‌م خیاله اینجه‌دن اینجه »

§

« دهان تنگیدر وار ایسه کراول نقطهٔ موهوم
کالور ارباب حکمت آنی قاله انجه‌دن انجه »

کبی مضامین خاییده و

« اول حریف بزم عشقم کیم جمیع اختران
آهمك پروانه‌در برشعلهٔ شبگیرینه »

کبی خیالات مبالغه‌کارانه ، اشعارنده نادراً مصادف انظار اولور . فقط

« تاجوهر آینهٔ اسرار بطونز
بیك صورت ایله وحدتی اثبات ایدرزبز »

§

« مظهر فیض تجلادر سرابا کائنات
عالمك هرذره‌سی برطورسینادر بزه » [۱]

§

« سجده آرایز مقام‌ثم‌وجه‌اللهده
عالمك هرجانبی بیت معلادر بزه »

§

[۱] « عارفان را جبههٔ هرذره طوری میشود»
« جلوه‌گاه حسن جانان خاص کوه طور نیست»
بیت عارفانه‌سی و
« جلوه‌زار وجه قدرت صانعه یالکز طوردر»
« دیدهٔ حق بینه هر برذره طورنوردر »
بیت ناچیزانه‌سی ایله متحدالمأل کبیدر .

« اول انا الحق کوی توحیدم که شورزاف ایله
دارمه بردار اولور منصور منصور اوستنه »

§

« هرنکهدن دهره غالب سیرجاناندرغرض
آه وضع جان شیدا مختلف سوداسی بر »

§

« حقیقت آشنایان وجودده ماسوی یوقدر »

§

« کلستان جهانده برکیاه نابجا یوقدر »

کبی عارفانه، متصوفانه و

« ترجمان رازیدرنقش وجوهی عالمك
حالنی هرکس بیان ایلر لسان حال ایله »

§

« علم ایسه مقصد اکر عارف نفس اول غالب
کندینی بیلمه‌ین آدم کبی نادان اولماز »

کبی حکیمانه و

« آسمانه ناز ایدر فیض لطافتدن زمین
هرکلی برنجم غرادر شب مهتابده »

§

« متحددر اول قدر عالمده غالب حسن وعشق
اهل دردی صورسه‌لر دلدار کندین کوستر ر »

§

« خندهٔ کلله دکل کلشنده آه عندلیب
منتشردر کوشه کوشه داستان حسن وعشق »

کبی عاشقانه سوزلره کثرتله تصادف اولنورکه بو بدیعه‌لر مؤثرینك قدرت شاعرانه وعلو طبع حکیمانه‌سنه بر شاهد ناطقدر .

غالب بك ـ عمری وفا ایدوب ده ادبیات جدیده‌نك مظهر رغبت اولدیغی زمانلره ادراك ایتسیدی ـ طرز قدیمده کوستردیکی قدرت بیانی، طرز جدیدده دها مبذول، دها بدیع صورتده ابراز ایده‌بیلیردی .

آثار استاذانه‌سی استقراء ایدیلیرسه طبیعت عالیهٔ شعریه‌سنك ، هر وادیده تبلیغ حسیات وافکاره مساعد اولدیغی تبیین ایدر .

بناءً علیه زماننده آهنك عمومی‌یه تطبیق نغمات ایتمسی قدرت شاعرانه‌ـ نه‌واشعارینك قیمتنه ایراث نقیصه ایده‌مز. باخصوص شعرلرنده

« اولوب مجروح ، پیکان قضادن طائر دولت
دمادم خون آقار جشمم کبی شهبال ملتدن » [١]

[١] نامق کمال بك، کانی پاشا زاده رفعت بکه [*] کوندردیکی بر مکتوبده دیرکه :

« . . . بو حالاتك کوکلده قالان اضطرابیله محزون برمدت اسباب انبساط تحری ایلدکدن صکره استاد جلیل المناقب غالب بك افندینك یاصدیق اوزرنده بولنان دیوانی کوزمه

[*] وفاتی : ١ شوال ١٣٠٨

بیت جیّدی کبی ـ ادبیات جدیده‌نك تقدیرلر، توقیرلرله استقبال ایده‌جکی ـ افکار نوین و کزین‌ده مفقود دکلدر.

(ملت) کلمه‌سنی، غالب بکدن مقدم بوطور بلیغانه‌ده استعمال ایدن برشاعر، بلکه موجوددر. فقط بن تخطر ایده‌مدم.

مشارالیهك شعر کبی نثردده مهارت کامله‌سی اولدیغنه آشنالری شهادت ایدییورلر.

مقدما (مرأت) صاحبی رفیق بك، مؤخراً ـ چایلاق لقبیله معروف اولان ـ توفیق افندی مرحوملرك نشر ایتدکلری (لطائف انشا) عنوانلی اثرده غالب بکك بر قاچ مکتوب خصوصیسی مندرجدرکه بونلردن بشقه خصوصی، رسمی آثار نثریه‌سنی کوره‌مدم.

بومکتوبلر ـ بوقاریده بالمناسبه اوچ بش سطری

ایلشدیکنندن درحال صاریلوب آچنجه غریب حالدرکه ابتدای صحیفه‌ده «اولوب مجروح پیکان حوادث [**] . . .» بیتی ظهورایلدی. قرائتندن حاصل اولان تأثری نصل تعریف ایده‌جکمی بیله‌مم. دنیاده نه‌قدر آلام وافکار وارایسه جمله‌سی باشمه اوشوب بی اختیار سوقاغه فیرلادم».

[**] دیوانچه‌ده «حوادث» یرینه «قضادن» محرردر.

نقل اولنان کرید مکتوبندن آکلاشیله‌جغی وجه ایله ـ طرز عتیقده یازلمشدرکه کاتبنك اوطرز داخلنده حائز اولدیغی اقتدار منشیانه‌یی ارائه ایتمکده‌در.

مدحت پاشانك طونه والیلکنه تعیيننده مشار الیهی برلکده کوتوره‌رك امور مهمهٔ تحریریه‌ده استخدام ایمسی، اخیراً حلب مکتوبجیلغنه انتخاب وسوق ایدلمسی، زمانك کتّاب معروفه‌سندن اولدیغنه برهاندر.

سرعت قلمیه‌سی، یارانجه مثل مشهور حکمنده‌در. حتی رفاقتنده‌کی کاتبلر، مسوده‌لرك کمال سرعتله یازلدیغندن حروفی تفریقده زحمت چکدکارینی بعضاً کندینه اسماع ایدرلر، اوده حق ویررمش. «لکن نه‌یاپه‌یم، قلممی طوتامیورم» دیرمش.

ابوالضیا توفیق بکك «یکی عثمانلیلر» تاریخنده «شرق انجمن دانش وعرفانی ریاست والاسنی حائز برصاحب کمال» عنوان مشعشعیله تعریف ایتدیکی فاضل مشهور صدر اسبق یوسف کامل پاشا مرحومك نادیٔ عرفانه‌غالب بك، برصباح داخل اولور. پاشا، فهیم قدیمك

«عندلیب باغ تجریدز بوفانی کلشنك
کللری خورشید اولورسه خاردامندر بزه»

بيتنی حاوی اولان غزلنه نظیره سویله‌مسنی ـ مقـام
تلطیفده ـ تکلیف ایدر. غالب بك ، عودتنه یاریم ساعتده
تنظیر ایدر، ذیلاً اوچ درت بیت ایله‌ده پاشایی مدح ایلر [۱].
زین العابدین رشید بك ، نقل ایتمشدی :
« کمال بك « بر کیجه غالب بکه عرفینك بر فخریه‌سنی اوقودم.
او کیجه‌نك صباحی خانه‌سنه اوغرادیغمده بکا

تجلی برق اوررپریر سواد داغ جانمدن
جهان طور عشقم نورآقار هر کلستانمدن

فخریه‌سنی کوستردی » دیمشدی . کمال، غالبك طبعنده‌کی سرعتی
آکلامق ایچون بونی سویله‌مشدی » .
سلانیکلی فائق پاشادن ایشتمشدم :
« کانی پاشا ، برکون غالب بکه رسوماتك ادارهٔ عمومیه‌سنه
دائر تعلیمات شکلنده بر تحریرات تعریف ایتدی . غالب بك
بونی یازمق ایچون بر هفته مهلت ایسته‌دی . معاونی ایچون
کمال بکله بکاده مأذونیت آلدی . غالب بکك خانه‌سنه کیتدك .
مصاحبات ادبیه وعیش وعشرت ایله بر هفته تمام اولدی .
قپو وقتنه ایکی ساعت قاله‌رق غالب قلمی آلدی . یکرمی کاغد
یازدی . برحالده‌که بز یازدیغنی کاملاً اوقومه‌دن او ، دیکر
کاغدی طولدیرردی. مسوده‌یی پاشایه کوتوردی . ایرتسی

[۱] بوفقره‌نك راویسی اولان زین العابدین رشید بك
« نظیره ، غالب بکك خط دستیله بنده واردی. غائب ایتدم »
دییور. نظیره ، دیوانچه‌ده مندرجدر. فقط پاشانك مدحنه عائد
ابیات یوقدر .

صباح غالب بکی دعوتله « بویله مهم و مکمل بر تعلیمات بر هفته‌ده یازیلیرمی » دیه‌رك تعجب وتشکر ایتدی .

نه‌فائده‌که بوقدر ذکاسیله ، بودرجه اقتداریله برابر غالب بك‌ده ــ امثال بی پایانی کبی ــ عشرت دینیلن انتحار تدریجی‌بی اختیار وعمر عزیزینی تارمار ایتمشدر .

غریبدرکه کندی‌ده « طبیب یداوی فهو مریض » مآلنه موافق اوله‌رق

« زمردر عاقل ایسه‌ك اولمه میه افتاده
اولمه‌یله اوله‌یم [۱] بریازیلور املاده »

دیمشدر . بوسوزینك املایه کلدیکی ، قالنك حالنه توافق ایتمه‌مسیله ثابتدر .

ضیا پاشا مرحوم ، غالب بکك بدمستلکندن شکایت ایدرکن « کیلارجی عشرت تبسیسنی النه آلوب حرکت ایدرایتمزسرخوش‌اولوردی » دیرمش .

غالب بکك عشرته ابتلاسنی تصویرایچون بوسوزدن دها بلیغ، فقط فجیع برجمله ایراد ایتمك مشکلدر .

اوجملهٔ مصیبت آمیزی بن ، نه وقت تخطر ایتسه‌م متأثر اولورم . زیرا غالبی یقیندن طانیانلر ، ذکای فوق

[۱] ئوله‌یم .

العاده‌سنی تسلیم ایدییورلر. بویله بر ذکای مشخّصك محصول کمالی، بر دیوانچه‌دن عبارت قالماملی ایدی. آندن پك چوق همتلر، خدمتلر بکلنیردی .

غالب کبی آسمان عرفانمزده نادراً طلوع ایدن شموس ذکانك، هنوز نشر انوار ایتمه‌دن غروبنی کورمك ـ حمیت وطنیه ایله مشحون اولان ـ قلوب منوّره‌یی البته ظلام آلامه غرق ایدر که بوحال دردانکیزه صباح حشره قدر آغلانسه سزادر .

غالب بکك اصالت ارثیه‌سنه منضم اولان نجابت فطریه واستقامت وجدانیه‌سی، شهود صادقه طرفندن تأیید اولنیور.

متدیّن، معتقد اولدیغی ده

غالب اودل که طالب راه نجات اولور
شرع شریف حضرت مولایه باغلانور »

بیت متشرعانه‌سی کبی سانحاتیله رهین ثبوتدر .

اعاظم مشایخ خالدیه‌دن مولانا فیض الله افندی قدّس سرّه [۱] حضرتلرینه انتسابنی ـ نائلی قدیم طرزنده

[۱] ارتحالی : ۱۷ جمادی الاخره ۱۲۹۳

سویلدیکی – [۲] منظومهٔ عارفانه‌ده

« رابطه بند خلوصز سر فیض الله‌دن
روز محشر مظهر دلخواه اولان نقشیلرز »

بیتیله انبا ایدییور.

مرد مسعود، سیأتی معدود اولاندر. قباحتی عشرته منحصر اولان بو شاعر پاکیزه خصلتك‌ده رحمت غفّار الذنوبه مظهریتی مأمولدر.

(رَوّح الله روحه) .

استانبول ۷ ربیع‌الاخر ۱۳۳۵ ابن الامین محمود کمال

[۲] نائلینك منظومه‌سی بو بیت ایله ابتدا ایدر :
« صورتده پای درگل اولان خلوتیلرز »
« معنیده عرش منزل اولان خلوتیلرز »

قطعه

تجلی برق اورر یر یر سواد داغ جانمدن
جهان طور عشقم نورآقر هر کلستانمدن
بن اول فیض بهار کلشن نور شهودم کیم
شعاع لن ترانی جوش ایدر باد وزانمدن
نوله هم فیض عیسا اولسه خاك باغ اندیشه‌م
سراپا روح اولور سازی هوای دلستانمدن
صفای جان ودل برشمه‌در بوی نسیممدن
حیات جاودان بررشحه‌در آب روانمدن
بنم اول بلبل قدسی صفیر باغ فطرت کیم
کلور پروازه مرغ عقل اوّل آشیانمدن
بنم اول باغبان شعله تخم وبرق حاصل کیم
مه وخورشید ایکی کمتر کدودر بوستانمدن
آلور کروّبیان بوی وفا کلنخل طبعمدن
اولور روحانیان کلچین عصمت باغ جانمدن
صفای کلستان باغ طبعم کورسه کر ارواح
کلور بلبل کبی کفتاره هرسروچمانمدن

بن اول وحی آور نظمم که صیت شهپر جبریل
اولور پیدا صریر خامهٔ معجز بیانمدن
بن اول اسرار کوی نسخهٔ امّ الکتابم کیم
چیقار تفسیر بسم‌الله هر حرف بیانمدن
سواد مشربم اول عالم جود وغنادر کیم
سلیمانلر ایدر دریوزه مور ناتوانمدن
عجب بر کوشه گیر قاف استغنای عشقم کیم
کلور پروازه عنقالر در وبام مکانمدن
عجب بر جانفدای راه استغنای عشقم کیم
ایدر پرورده عنقایی هما‌لر استخوانمدن
وجود آزرده‌در حیرتله سرّ السرّ غیبمدن
عدم معدومدر خجلتله جسم بی‌نشانمدن
عناصر منکشف برقطره‌در بحر شهودمده
خواصی منبسط برنشئه‌در راز نهانمدن
صفای اتّساع قلب ایله اول جوهر فردم
که ملك لامکان برنقطه‌در کون ومکانمدن
سراپا غرق نور پرتو تصدیق ایدر دهری
شعاع مهر الّا برقاوروب کام ودهانمدن

دلم اول کوهر کنجینهٔ مهر خدادر کیم
فروزاندر نجوم انوار شمع پاسبانمدن
عجب برعالم آرا آفتاب عقل وادرا کم
که پیدادر سراپا نجم حکمت آسمانمدن
دل پرداغ ایله اول کوکب افروز آسمانم کیم
بولور جبریل راه عرشی شوق کهکشانمدن
ایشیدنلر کلام فاخرم فرط لطافتدن
صانورلر سلسبیل فیض اولور جاری زبانمدن
عجبمی عاشقانه برغزلده ایلیوب انشاد
آقتسه‌م جوی حسرت دشت طبع مهربانمدن
ابد پرجوش اولور خون شهادت جسم وجانمدن
آچر بیك لاله دشت کربلا هر قطره قانمدن
بلا اندر بلادر اولقدر جسم نزارم کیم
اجل ترسان اولور حیرتله مرك ناکهانمدن
دکلدر برق اوران داغ درونم مو بموتنده
عیاندر شعلهٔ مهتاب هرتار کتانمدن
سپندنارعشقم مهر وانجم صانمه کردونك
طوتشمش اطلسی پر پر ینار برق چهانمدن

بن اول آلوده دامان می عشقم که ای غالب
اولور شخص قضا سرمست حیرت کچسه یانمدن
بن اول صحرا نورد یوسف آمالم بو عالمده
که کحل چشم آلور یعقوب کرد کاربانمدن
بن اول علوی نژاد همتم اعمای مادر زاد
بولور نور بصیرت دود شمع خاندانمدن
عجب برشبچراغ دودمان ملك قدسم کیم
خلیل الله اومار خوان شفاعت میزبانمدن
یتر دنیایی اعجاز ایلدك نظم ایله ای خامه
یتر مست اولدی عالم جام فیض جاودانمدن
نوله باغ جهانده اولسه مهر وماهدن مشهور
بو قطعه‌م تازه برکلدر کلستان بیانمدن

غزليات

اولوب مرساى حكمتدن سفرسازيم معنا
آچلدى كشتئ انديشه بسم الله مجريها
تعالى الله زهى كشتئ طوفان سير معنى كيم
كلور هر بر ستوندن نداياى وما اوحى
تعالى الله زهى كشتئ كردون فلك معنى كيم
اولور هر بادبانى سايبان عالم بالا
عجب بر ناخداى كشتئ بحر كمالم كيم
ايدر هر بر حسابم برجهان معرفت پيدا
بولور عزمله نصرت اجتهاد عالم تحقيق
اولور كشفمله ظاهر غايت ماهيت اشيا
او معجزكو حكيمم كيم قالور بزمده دمبسته
زبان فيضئ دانا لسان بوعلى سينا
لسان حكمتمدن روشنادر صورت معنى
جهان همتمدن روشنادر قدرت مولا
اوجمشيد طربسازم كه هرجاممده ظاهردر
صفاى دولت دنيا بقاى نشئهٔ عقبا

اوخلّاق معانی‌یم که هر نطقمده مضمردر
مآل حکمة الاشیا کمال علّم الاسما
اوخلّاق معانی‌یم که وصف ایلر جهان طبعم
زهی طبع جهان آرا تعالی شانه الاعلا
ایدوب معراج معنی غالبا پیغمبر طبعم
ایرشدی قرب او ادنایه سبحان الذی اسرا

سرتسر آینه اولسه کوره من روی صفا
صیقل وحدتله جانه ویرمیان نور جلا
تیر سرتیز دعاسن عرشه تا ایصال ایدر
قبلهٔ ابروی یاره اول کیم ایلر اهتدا
عالم عشق ایچره بیلمز راه ورهدان اهل دل
عاشقه فیض خدای مستعاندر رهنما
داغ داغ ایت سینه‌کی سرتیشهٔ توحید ایله
مشعل افروز ره عشق اول دیلرسك اهتدا
تچمم ای غالب هوای کاکل دلداردن
سرتسر باغ مرادم روزکار ایتسه هبا

دله اقلیم جمدر کلشن مأوای استغنا
مرصع تاج زردر غنچهٔ زیبای استغنا

خوشا کلزار فیض عشق کیم بکرنك اولور آنده
کل خورشید محشر لالهٔ صحرای استغنا
خوشا بزم جنون کیم روشنادر تاب شمعندن
چراغ عقل اوّل جوهر مینای استغنا
بن اول جمشید فیضم کیم صفای بزممه حیران
دم نطق مسیحا نشئهٔ صهبای استغنا
بن اول کیخسرو مهر افسر فقرم که فخر ایلر
شکوه وشوکتمله عالم بالای استغنا
نوله الصونمسم کلغنجهٔ طور تجلّایه
عیاندر آستینمدن ید بیضای استغنا
هویدادر سواد همتمده کعبهٔ مقصود
نمایاندر دلمده یثرب وبطحای استغنا
طوافنده اولور احرام بند افتخار ارواح
مقدسدر اورتبه کعبهٔ علیای استغنا
اوکمنامم که ای غالب بکا صحرای مرك اولمش
سواد کنج عزلت سایهٔ عنقای استغنا

چیقنجه تخت تجریده شه دیوان استغنا
طوتر تا عالم لاهوتی عزّ وشان استغنا

زمینی جلوه‌گاه قدسیان عرش اعلادر
اورتبه مرتفعدر ساحهٔ ایوان استغنا
گرانجانان جاهه یر بولنمز دشت همتده
سبکبارانه جولانگاهدر میدان استغنا
مسیح اولسه‌ك اولور برسوزنك تامانع رفعت
کوتورمز ذرّه ثقلت کفهٔ میزان استغنا
تنزل ایلمز ادهم کبی تخت سلیمانه
حقایقدان عزّ وشوکت عنوان استغنا
عجبمی فقرایله عطار بندرگاه فیض اولسم
متاع ترك ایله رونق بولور دکان استغنا
نوله پنهان ایسه دل خرقهٔ فقروملامتده
اولور پوشیدهٔ بیت‌الحرم دامان استغنا
جهانی طوتسه طوفان حوادث تیره‌ناك اولمز
کدورتدن بریدر مشرب رندان استغنا
نوله معمور ایسه فیض ایله غالب عرش اعظمدن
دلمدر تختگاه خسرو ذیشان استغنا

تنم پرداغدر یکسر دل آگاه ناپیدا
جهان باغ سلام اولمش خلیل‌الله ناپیدا

عجب بر محشر آشوبدر بسملكه جانان
شفاعت رایكان اولمش شفاعتخواه ناپیدا
بن اول مست می خمخانهٔ غیب وشهودم كیم
اولور چشممده عالم كاه پیدا كاه ناپیدا
عجب بر دشت حیرتده خدنك انداز عشقم كیم
نشان كم كشته شصت اشكسته تیر آه ناپیدا
عجب بر چشمه جوی ظلمت آباد مرادم كیم
هزاران خضر واسكندر نمایان راه ناپیدا
اوقطب مركز یأسم كه دونسه طالعم ناكاه
اولور دور فلك بر عكس وسال وماه ناپیدا
سلیمان سریر همتز بر یرده كیم غالب
اولور شاه وكدا یكسان ومال وجاه ناپیدا

اوله‌لی شوق جنون مایهٔ ادراك بكا [١]
ویردی ماهیت سودا نظرپاك بكا
بن او دلخستهٔ هجرم كه حكیم عشقك
ایلمش زهر غمی مایهٔ تریاك بكا

[١] نائلی :
ایده‌لی ذوق تحیر غمی تریاك بكا
اولدی واسوختكی مایهٔ ادراك بكا

طوطیٔ قصه طراز کلمات عشقم
اولدی مرأت ملامت دل صدچاك بكا
سینه‌م اول اوجکه مهر محبتدر کیم
داغ داغ اولمه‌دەدر رشك ایله افلاك بكا
عنصرم عالم عرفان خدادر غالب
باعث ثقلت اولورمی بر اوج خاك بكا

چشم یارم خوابگاه فتنه کا کلدر بكا [۱]
صبح محشر رنك بالین تغافلدر بكا
قیس ناکامم اسیر نکهت کیسوی دوست
حلقهٔ زنجیر موج بوی سنبلدر بكا
هر کل معنی فضای دلده بر فوارەدر
اشك بلبل آب کلزار تخیلدر بكا
صدهزاران عندلیب قدس ایدر پرورده دل
تاسواد باغ سودا سایهٔ کلدر بكا
نوبهار باغ عشقم فیض ابر حسرتم
داغ دل رنك نگاه چشم بلبلدر بكا

---

[۱] نائلی :
سینه کلزار محبت ، ناله بلبلدر بكا
وقت داغ افروز بی دل موسم کلدر بكا

باد آهمدر كه غالب دائم ایلر شعله‌بار
داغلر كیم خانمانسوز تحملدر بكا

ایدنجه فیض حسنكله كوكل نقش جنون پیدا [۱]
اولور هر نقطه‌سندن یكسر اسرارشئون پیدا
سن اول سرسطر آیات قلمسك لوح فطرتده
كه اولمش نقش خطكله سواد كاف ونون پیدا
نكاهك مشكریز اولدقجه وردزخم سینه‌مدن
غزال آفتاب ایلر هزاران داغ خون پیدا
غرض تجهیز محملدر ره اخلاصده یوخسه
ایدر هر كاربان آرزو بر رهنمون پیدا
كوریدی رتبهٔ تحقیقمی اشعارده غالب
ایدردی بوعلی كشفنده آثار ظنون پیدا

چوق دكلدر مظهر سرّ قدیم اولمق بكا
ممتنعدر فیض علمكدن عدیم اولمق بكا

---

[۱] نائلی :
یم آتش خروش دلده اولدقجه سكون پیدا
ایدر هر داغ حسرت تنده بر كرداب خون پیدا

نسخهٔ کبرای عشقم ماحصل تکویندن
چوقمیدر آیینهٔ راز علیم اولمق بکا
حکمتك حسمده علمك جانده اظهار ایلدك
لازم اولدی هم علیم وهم حکیم اولمق بکا
نور رحمانم امانتگاه قدرتدر دلم
چوقمیدر مستولیٔ عرش عظیم اولمق بکا
وقف درکاه رضایم غالبا عصیان اولور
مبتلای قید فردوس وجحیم اولمق بکا

اوله‌لی فیض جنون پرده درخواب بکا
شور وسودا کورینور حکمت وآداب بکا
آفتاب شرر افروز قدردر حکمم
منجذبدر درشبنم کبی اسباب بکا
لرزه نا کم اوقدر تاب وتب هجر ایله کیم
رشك ایدر غیرت ایله معدن سیماب بکا
برعجب کعبهٔ عشقم دل پرخون ایله کیم
اولدی کریان ایکی چشمم ایکی میزاب بکا
وار اولان عقلمی سلب ایلدی یکسر غالب
ویردی حیرت اوقدر معنیٔ ایجاب بکا

دوستم مغروراولوب بیلمم نه ناز ایلر بکا [١]
بن بلای عشقی یم عالم نیاز ایلر بکا
اول جنون فتنه انکیزم که زلف یارده
عقل کل بیك درلو وضع دلنواز ایلر بکا
رند مسلوب الاضافات زمانم کیم قضا
جوهر ذاتمله عرض امتیاز ایلر بکا
بن زباندان قضایم واقف سرّ حکم
بی تکلف جمله اشیا کشف راز ایلر بکا
غالب رندانه طورم کرچه دشمندر فلك
اعتراض ایتمکدن امّا احتراز ایلر بکا

ای که هجرکله زمان ایام ماتمدر بکا
هر خیالك دلده برماه محرمدر بکا

[١] نائلی :
شادیٔ وصلت نیچون تحمیل ناز ایلر بکا
رند شادی دشمنم بن غم نیاز ایلر بکا

فهیم :
برحیات ایچون قضا بیلمم نه ناز ایلر بکا
بن شهید غمزه یم عیسی نیاز ایلر بکا

بن فدای کربلای عشقکم روز ازل
دلشهیدان محبت جمله همدمدر بکا
مست بزم هجر یارم چاشنی سنج ممات
هرحباب جام می برساغر سمدر بکا
کوسترر هرذره‌سی مهرهویتدن نشان
عالم فقروفنا بر بشقه عالمدر بکا
کورمدم دردفنادن عرش وفرشنده نشاط
عالم امکان سراپا عالم غمدر بکا
اویله حیرانم که غالب شمدی درد عشق‌ایله
مطلبمده بیلمزم برسّر مبهمدر بکا

ای که هرذره غبارك مهررخشاندر بکا
خاکپایك توتیای دیدهٔ جاندر بکا
ای که هرکون کویکه یوزسوردیکم درکاهنك
هرطاشی برکوهر کان بدخشاندر بکا
شیوهٔ رفتارکی ایتدکجه کوکلمده خیال
هرمژه‌م چشممده برشوخ خراماندر بکا
طورمه ای‌زاهد کوروب‌حالم بنی طعن ایله کیم
شعله زار طعن وتشنیعك کلستاندر بکا

کرچه خاکم نظرهٔ عالمده ای غالب ولی
اول همایم کیم فلکلر جای جولاندر بکا

تخالف کونه اوضاع پریشان نابجادر هب
سراپا اولسه‌ده احسان احبّایه جفادرهب
هنر هر آدمك اخلاقنی ادرا کدر یوخسه
طبیعت حکمنه قارشو تعرض ناسزادرهب
الی غیرالنهایه نقطه تقسیم ایتسه‌ده یاران
بو افکار امر جسمیتده ذهنیدر هبادرهب
طبیعی عمرایله مخلوقدر معدوم اولورعالم
نهایت جمله مخلوقاتك احوالی فنادر هب
عبث صانمه جهانی حاضر اول بزم مکافاته
عبث ظن ایلمك تکوین خلّاقی خطادرهب
ایدرهرشخصی حق روحندن الهامات ایله آگاه
بو یولده وادئ انکاره کتمك ناروادر هب
بیلنمز عقل ایله مقصود خالق امر خلقتدن
پیمبرلر طریق اهتداده رهنمادرهب
بلای محض ایسه قیل عین رحمت موتی دنیاده
حیاتك کوردیکی ذوق وصفا دردوبلادر هب

جهانده عرض علم ایتمز حکیمه کثرت اعداد
بو اندیشه حساب قدرت رب خدادر هب
مکان کائناته دائما مخصوص اولور ابعاد
وجود ماسوانك خارجی سرّ خفادر هب
بشر اقبال ایله افعاله غالب اولسه‌ده اکثر
حقیقتده ینه جاری اولان حکم قضادر هب

اولمسونمی درد دلدن جان شیدا مضطرب [۱]
لرزشمدن عنصر عالم سراپا مضطرب
اویله مأیوسم‌که قیلمز حشره‌دك صورت قبول
اولسه‌کر برذره یأسمله هیولا مضطرب
درد هجریله اوکریان بلایم کیم اولور
دوشسه‌قطره اشك چشمم هفت‌دریا مضطرب
خاکم اّما لرزه‌ناك حیرتم تاشویله کیم
اضطرابمدن اولور عرش معلّا مضطرب
بزم یأسمدن دل آمال عالم بیحضور
دست حیرت پرورمدن جام صهبا مضطرب

---

[۱] فهم :
روح عشاق اولمه‌ده پروانه آسا مضطرب
اولدی کویا شعلهٔ شمع تجلا مضطرب

عالم علوی‌یه عرض ایت قبض تیغ غمزه‌سن
تاحیاتندن اوله خضر و مسیحا مضطرب
فارغ خوف و رجایم غالب امّا کیم بنه
اضطراب ایتسم اولور دنیا وعقبا مضطرب

بن اول دیوانه‌یم فرزانه مشرب [۱]
که ایتدم مشربی دیوانه مشرب
سمندر کوسترر دنیایی طبعم
غریب انموذجم پروانه مشرب
لبن کوسترسه کرمرأته ناکاه
ایدردی عکسنی مستانه مشرب
دکلدر آشنا احوال عشقه
عجب برشوخدر بیکانه مشرب
ویروب هرداغه برخون خروشان
حبابم ایلدم پیمانه مشرب
خیال لعلیدر غالب انیسم
بجرمی باده‌دن رندانه مشرب

---

[۱] فهیم :
بن اول میخواره‌یم رندانه مشرب
که ایتدم مشربی مستانه مشرب

مهر رویك اولسه شوق افروزسوی آفتاب
برچراغ طور اولور هر کرد کوی آفتاب
عرض زر بفت جمال ایت تازحام سیرایله
ساحه کاه حشره دونسون چارسوی آفتاب
نیل اشك شعله موج اوزره کیدن مردم دکل
نقل ایدر تعظیم ایله موسایی جوی آفتاب
عرض حسن ایتسه اوچوکان بازنخوت شعله دن
آب اولوب ریزان اولور پایینه کوی آفتاب
بادهٔ دیدارینك برقطره ویرمز نشئه سن
طولسه کر عین تجلّادن سبوی آفتاب
بوس پایك تاازل ایلر امل قیلمه دریغ
خاکدر سرتا بسر سیرایله روی آفتاب
ایتسه برذره تجلّی عالمه اول مهر حسن
حشره دك غالب توکنمز کفتکوی آفتاب

عندلیبان زار اولور اول ورد خندانم کوروب
غنچه لر ایلر حسد چاك کریبانم کوروب
کوهلر درد ایله ایکلر آه وفریادم طویوب
جویلر پرجوش اولور اشك فراوانم کوروب

مهر وانجمله سپهری لاله زار ایتمش قضا
کلشن سینه‌مده یر یر داغ هجرانم کوروب
جامهٔ عمرم چکوب چاك ایلمش صانمه اجل
ایتمش استحضار بن بیماری درمانم کوروب
شورعشقی صانمه دهرایچره تهی قویمش قضا
فتنه صالمش عالمه اول شوخ فتانم کوروب
سرتسر سیرایله عالم زلفنه دلداده‌در
ای بنی تعییب ایدن حال پریشانم کوروب
عرشده روح فضولی آفرین کویا اولور
بوغزلله غالبا طبع سخندانم کوروب

درد فراق پرده درخوابدر بوشب
کوکلم دریغ خستهٔ بیتابدر بوشب
سیر ایلسون جنود غمك سربسردلی
کوکلم شعاع داغ ایله مهتابدر بوشب
اشکم نثارە باشلدی برماهرو دریغ
افلاك غرق موجهٔ سیلابدر بوشب
شاید دعای منکسران مستجاب اولور
پیکان آه اوشوق ایله پرتابدر بوشب

صانمه‌ڭ کسوف قیلدی کوروب روی انورین
ماه منیر اوشرم ایله کمیابدر بوشب
قاندردی آب تیغنه عشاقی سربسر
جمله شهید غمزه‌سی سیراندر بوشب
غالب نظیره سویلیه‌مز میر نامقه
بیهوده کندی کندینی اعذابدر بوشب

صونسه ال خنجره اول آفت دوران حیات
براولور چاك کریبان ایله دامان حیات
نشوۀ تیغ ایله عشاقه ویروب فیض ابد
ایلمه رشك ایله عیسایی پشیمان حیات
مرهم زخم دلم ریزۀ الماس ایله
کوهر فیض ایله لبریز اوله همیان حیات
آغلسون حشره قدر دیدۀ یعقوب امید
دوشدی چاه عدمه یوسف کنعان حیات
دم شمشیر ایله زخم دلی سیراب ایله
تازه‌لنسون کل صدبرك کلستان حیات
فیضیاب دم کفتاری‌یم اول شوخك کیم
جان بولور نشوۀ لعلیله شهیدان حیات

نصّ خطی می لعل لبنه ویردی جواز
بارك الله زهی سورهٔ رحمان حیات
غالب اول عیسیٔ معجز نفس نظمم کیم
حل اولور شعرم ایله نکتهٔ پنهان حیات

ای دور خطی فتنهٔ دوران قیامت
زلفکده نهان شور شبستان قیامت
غمزه‌ڭ دوشرر عالمی محشرده فساده
چشمڭ اگر اولمزسه نگهبان قیامت
ویر حکمنی رفتاره کلوب روزجزانك
قدکله سنك قائم اولورشان قیامت
رفع ایله نقابك سر کویکده که ای ماه
منظور اوله خورشید درخشان قیامت
رسوای ایده‌یم غالب آنی روزجزاده
کیررسه اگر دستمه دامان قیامت

نشئهٔ بخش عالم لاهوت اولور صهبای روح
نفخهٔ لعل لبکده وارایسه اجزای روح
ایلمز هر شیشه‌دن اظهار رنك وبوی فیض
قلب صاف عارف باللهدر مینای روح

ماورای سدرهٔ رحمانی ایلر نظره کاه
مهر مازاغ البصردر دیدهٔ بینای روح
صدحسد عالمده کیم معراج ایدر هر صبح وشام
شوق حسنکله اورند لامکان پیمای روح
پرّ وبالن سایبان ایلردی صحن محشره
لانه‌زاد قاف عشقك اولسه کر عنقای روح
رخشش شهبالی ایلر مهر حشری تیره ناك
وارایسه شبتاب دلدر شمع شب پیرای روح
نصّ خطك سجدهٔ حسنی دله ایتمشدی فرض
ایتمدن لفظ جسدله التقا معنای روح
بر نفسله سرتسر امواتی احیا ایلیوب
عالمه کوسترنه‌در ماهیت فحوای روح
شعلهٔ دیدارایله محووجود ایتمشدی دل
هیئت تکوینه غالب دوشمدن سودای روح

عشق ایله ایتدکجه تندن جان شیدا انسلاخ
عنصریتدن بولور کویا مسیحا انسلاخ
شعله پاش اولدقجه اول مهر تجلّای جمال
فرط حیرتدن بولور طور اوزره موسا انسلاخ

کعبهٔ کویکده عشاقك کوروب احرام بند
کسوهٔ اطلسدن ایلر عرش اعلا انسلاخ
فیضیاب نشئهٔ تجریدم اولسه کائنات
صورت امکاندن ایلر هیولا انسلاخ
برق روز افروز آهمدن جهان یکرنك اولوب
فروهٔ آرام شبدن قیلدی دنیا انسلاخ
مهراوج وحدتم اولسم ضیاپاش ظهور
ونك کثرتدن بولور اشیا سراپا انسلاخ
صانمه غالب دردعشقکله کریبان چاك اولور
جامهٔ عصمتدن ایلر شمدی رسوا انسلاخ

اولنجه نسردل کردونده جولانکر تجرید
اولور آواز شهبالی مسیحه رهبر تجرید
خوشا فردوس همت کیم ویرر هرساغر بزمی
صفای سقی حیدر فیض موج کوثر تجرید
خوشا ملك جنون کیم روشنادر هرسوادندن
چراغ عقل اوّل آفتاب محشر تجرید
بن اول جمشید سیرکلشن فقروافرغم کیم
اولور هرلاله دست همتمده افسر تجرید

بن اول سرمست خواب آلودهٔ صبح ظهورم کیم
کل خورشید محشر در المده ساغر تجرید
کوکل لبیك کودر اول خلیل حسنه کیم اولمش
طواف درکهی ارواحه حج اکبر تجرید
عجبمی مقتدای محنت واکدار ایسه طبعم
اولور فقر وملامت امت پیغمبر تجرید
اوحیدر همتم کیم تیغ عزمله بولور نصرت
جهاد فقر واستغنا غزای اکبر تجرید
سپهره هرشرارداغ سینهم مهرعالمسوز
مسیحه هرشعاع دودآهم همسر تجرید
بن اول پروانهٔ دلسوز شمع بزم عشقم کیم
غبار عنصرمدر تودهٔ خاکستر تجرید
عجبمی جامهٔ دولتدن اعراض ایلسه طبعم
عبای فقر اولور غالب قبای حیدر تجرید

سینه پرزخم حوادث جان شیدا بی‌خبر
تن خراب آباد ایوب شکیبایی خبر
دل‌ایدر برطورایله معراج قرب وصله کیم
جان حیران ساکنان عرش اعلا بی‌خبر

حیرت اندر حیرتی کور بزمگاه طورده
نور عالم سرتسر مست تجلّا بی‌خبر
نشئه‌مند ایتمش بزی بر وجهله فیاض عشق
کیم قضا ناآشنا تقدیر حالا بی‌خبر
رازخاموشیٔ لعلك کیمدن اوکرنسون کوکل
شاهد اعجاز نامحرم مسیحا بی‌خبر
فیض اوصافکله طولدی سینه‌صد افسوس کیم
خامه غافل غالب سرمست سودا بی‌خبر

کلسه لطفك یاده هم موجود هم نابود اولور
کیمیا دنیاده هم موجود هم نابود اولور
برعجب سرّ نهانیدر هیولای وجود
صورت اشیاده هم موجود هم نابود اولور
عکس حسنك کیم ایدر آیینه‌دن عرض جمال
جوهر میناده هم موجود هم نابود اولور
ظل ممدود حقیقتدر وجود کائنات
عالم معناده هم موجود هم نابود اولور
سینه‌ده ایتدکجه حسنك جلوهٔ غیب وشهود
دل ته سوداده هم موجود هم نابود اولور

ایلدك یوقلقله بز عالمده اثبات وجود
رنداولان دنیاده هم موجود هم نابوداولور
رند اولان اقبال دهره غالب ایتمز اعتبار
مالدر خلیاده هم موجود هم نابود اولور

دله آتش زن هجران اولان سودای دیکردر
بزی مجنون دشت عشق ایدن لیلای دیکردر
حذر آشوب قدیاردن ای عرصهٔ عالم
که صحرای قیامت طاالب صحرای دیکردر
عبث زهّاد ایله صحرا رو بیت‌الحرام اولمق
مطاف اهل همت کعبهٔ علیای دیکردر
دکلدر منفعل آب وهوادن صورت طبم
هیولای وجودم جوهر والای دیکردر
جلال ایله جمال اولمز مؤثر قلب عشاقه
جهان عشقده فعّال اولان اسمای دیکردر
نوله احکام فن منطقی نسخ ایتسه آثارم
قضایای محبت عاشقه دعوای دیکردر
اولور هر بر کلامی زیب کوش آدم وحوا
کوکل رمز آشنای علّم‌الاسمای دیکردر

حریف بزم عشق اولمزمی کوثرله شیرین‌کام
دل مخمور غالب نشئهٔ صهبای دیکردر

سنبل کلزار سودا زلف طرّار کمیدر
شمع خورشید تجلّا مهر رخسار کمیدر
غمزهٔ خوانخوارکه لولاك کویادر قضا
علت‌ایجاد فتنه چشم بیمار کمیدر
نص خطك بونجه دم‌ای شوخ تنزیل ایلمز
روح قدسی کشتهٔ شمشیر خونخوار کمیدر
قدسیان پامال‌اولور بیك جان‌ایله ای‌مه‌سکا
اطلس کردون فرش پای‌رفتار کمیدر
فیض‌اعجاز کلامی عالمی مست‌ایلدی
کلك غالب منقبت کویای کفتار کمیدر

صانمه‌ایلر آب‌وتاب‌اول‌ماه غرّادن‌ظهور
نوروحدتدر ایدر مهر تجلّادن ظهور
غرق انوار شهودز برعجب کلشنده کیم
شاهد مقصود ایدر چشم تماشادن ظهور
فکر خطکله کوکل شیرازه بند عشق‌ایدی
قیلمدن آثار فطرت کلك اعلادن‌ظهور

نشوه دارلعلکم اولسم جماده فيض بخش
نفخهٔ تکريم ايدر نقش مسيحادن ظهور
فيض حسنکله دل زاهدده صانمه نورعشق
روح اعظم ايلمش سنك مصلّادن ظهور
نورعقل احمديدر لامکان پرواز اولور
مرغ همت کيم ايدر عرش تولّادن ظهور
عالم حسن ايچره دوشسه پرتوك ای مه جمال
شعلهٔ مهر جنون ايلردی ليلادن ظهور
جلوه ساز صفحهٔ مرأت وحدتدر بزه
هر نه صورت کيم ايدر غالب هيولادن ظهور
نامق عاليجنابك شعرينی تنظير ايچون
طبعمه الهام ايدر تا عرش اعلادن ظهور
اول سخنکوی مکمل کيم در نظمی کبی
ايتمامش برکوهر اصلا بحر معنادن ظهور

ايله ای مهر تجلّا چشم وجانمدن ظهور
ايلسون صيت اناالحق تا زبانمدن ظهور
بن اومرّيخ سپهر محنتم کيم سوزدل
کوکب بختمله ايلر اقترانمدن ظهور

فکر روی وقد ایله صانمه‌ڭ شرار سوز دل
آفتاب حشر ایدر داغ نهانمدن ظهور
دلشهید غمزه‌کم غلطیده اولسم خاکده
بیك یم آشوب ایدر هر قطره قانمدن ظهور
جانفدای عشقکم ای شاه استغنا ایدر
برهمای لامکان هر استخوانمدن ظهور
بن اویعقوبم غم یوسفله کایتمش تاازل
بوی پیراهن حریم کلستانمدن ظهور
ذره‌یم اما کمال طبع ایله غالب مدام
نور مهر وحدت ایلر آسمانمدن ظهور

دل بهار عشقنك کیم کلشن مأواسیدر
مهر محشر بر محقر لالهٔ حمراسیدر
هر خرامندن اولور بیك شور محشر آشکار
فتنهٔ دور قیامت قامت بالاسیدر
باغ خلد اولسه خرام ایتدکچه ایلر شعله زار
رنك خجلت اول مهك بر آتشین خاراسیدر
نو بهار باغ حسنی اولقدر اولمش لطیف
کوییا روح مجرد بر کل زیباسیدر

عالم عشق و جنونم بلبل كلزارمك
نفخهٔ صور قيامت نالهٔ شكواسيدر
باده نوشم برعجب عين تجلّادن كه بن
بزممك عقل مجرد جوهر ميناسيدر
بويله معجز نظم ايله دنيايه حيرت بخش اولان
غالبك فن سخنده هب يدطولاسيدر

هرنه‌دم كيم رويك اوزره كاكلك آونك اولور
ابره شرمندن كيرر خورشيد رنكا رنك اولور
باده خوار جام عشقم بولسه فيضمدن اثر
حشره‌دك بزممده زهره نغمه‌ساز چنك اولور
آه ايدردم اول مهى كوردكجه اما قورقرم
صور محشر نغمهٔ آهمله هم آهنك اولور
ايرميم شايد ديو سرسدرهٔ آماله
اشهب بختم براق جنت اولسه لنك اولور
حسننى تصوير ايدوب معناده غالب اول بتك
شعرمك هر بيتى رشك خانهٔ ارژنك اولور

نجم بختم كردش دوراندن رنجيده‌در
حيف كوهر جوشش عماندن رنجيده‌در

کورمسون شاید دیو رؤیاده دل روی مراد
خواب چشمم جنبش مژکاندن رنجیده‌در
مطلبم اول شاهد معدوم مطلقدر بنم
کیم وجودی شیوۀ امکاندن رنجیده‌در
سنده منت کوستروب آزرده قیلمه‌ای قضا
تا ازل حسرتله کوکلم جاندن رنجیده‌در
کلسه عیسی ایلمز غالب قبول اندفاع
درد دل کیم شیوۀ درماندن رنجیده‌در

ره فرقتده صانمه قیس دل کمنام عشقکدر
کلان هر برك قبرمدن صدای نام عشقکدر
قضا که قیس مجنون کاه فرهادی هلاك ایلر
وقوعات جهان هب شیوۀ احکام عشقکدر
دکلدر کهکشان شمشیر ابرو چرخی چاك ایتمش
هلال مه فلکده خنجر بهرام عشقکدر
دکلدر مهر وانجم رونما یر یر سپهر اوزره
فلکلر داغدار خال هندو فام عشقکدر
می لعل لبکله غالبی یاد ایله محشرده
قومه مخمور او بر مست خراب جام عشقکدر

دلم کیم شوق رویکله اسیر کاکل اولمشدر
شعاع داغمك هر لمعه‌سی برسنبل اولمشدر
کوکل آشفتهٔ سوداسیدر برلیلیٔ حسنك
که تار زلفنك دیوانه‌سی عقل کل اولمشدر
نوله سوزان اولورسه نار عشقکله دل بیتاب
نجه بیك خاندان اول شوق ایله یانمش کل اولمشدر
ایشیدنلر نوای نالشم کلزار طور اوزره
صانورلر مرغ باغ لن ترانی بابل اولمشدر
عجب فیض اثر وار بادهٔ جانبخش لعلکده
خیالیله وجودم سرتسر عین مل اولمشدر
قضا درکاه پیرطبعمه کلمش سؤال ایلر
الندہ سرنکون طاس فلك برچکل اولمشدر
دکل رنك شفق غالب کورنجه مهر آثارم
قرارمش شرم ایله رویی سپهرك کل کل اولمشدر

اشکم که دردعشق ایله سیلان اولوب کیدر
هر قطرهٔ کمینه‌سی طوفان اولوب کیدر
اولمش قرین مهر جمالك که تابحشر
خورشید وماه اوشوق ایله رخشان اولوب کیدر

سیرایت او طفل کبك خرام ملاحتی
کتدکجه حسنی آفت دوران اولوب کیدر
چکدکجه تیغ چشمنی عشاقه جبرئیل
تا عرشه بیم جان ایله لرزان اولوب کیدر
اول کیم چراغ داغ دلن مشعل ایلمز
ظلمت فضای حشره هراسان اولوب کیدر
اول چشم تردە اشك ندامت که جوش ایدر
سیلابه ریز دوزخ عصیان اولوب کیدر
غالب دلکده شوق مذاق جهان هنوز
عمرك دیارمرکه شتابان اولوب کیدر

مصحف حسنکده ابرو مد بسم اللهدر
واقف سرّ جمالك عارف باللهدر
تاازل بیت الحرام عشق عالم سوزدر
دیر پرنقش دلم اوزکه تجلیکاهدر
نامرادم میل اثمار ایلمم بو باغده
صانمه دست همتم ای سرو قد کوتاهدر
شاه استغنا سریر ملك اقبالم ازل
آستانم بندهٔ بدبختی عزوجاهدر

بو العجب اول رهنورد عالم فیضمکه بن
ریزه ریزه جوهر جانم غبار راهدر
کلستان شعله ورد حسن جاناندر دلم
برك ناچیز کیاهم آفتاب وماهدر
صانمه غالب هاله در ماهی درآغوش ایلیان
چرخه بنمش حلقهٔ دود سیاه آهدر

آتش عشقك دلمده هرنه‌دم پرجوش اولور
دود آهم شعلهٔ دوزخله هم آغوش اولور
اول قیامت سوزعشقم کیم رك داغ درون
صد هزاران آفتاب محشره سرپوش اولور
زلفیدر اول پرده کیر دیدهٔ یعقوب کیم
هرشکنج تارینه بیك ماه کنعان دوش اولور
جام صهبای لبکدن نشوه‌یاب فیض اولان
بایزید اولسه حریم کعبه‌ده می نوش اولور
بن او مجنونم که غالب سرکذشتم کوش ایدن
حیرتندن عقل فعّال اولسه کر بیهوش اولور

هرنه‌دم رفتاره کیم اول سرو قد آغازایدر [١]
عاشقی جبریل اولورسه پایمال ناز ایدر
برنکهله کفر وایمانی ویرر یغمایه هب
چشمی بیلمم دللره نه‌سحر ونه‌اعجازایدر
تکمهٔ زرین دکل پیراهنده اول مهك
سینه‌سنده قرص مهری سحر ایله ابراز ایدر
دور ایدن کوی دلارا اوزره صانمه مرغ جان
برهمادر اول که بام عرشده پرواز ایدر
کیمسه تنظیر ایده‌مز غالب بونظمم ایتسه کر
سامیٔ خوشکو کبی برشاعر ممتاز ایدر

قامت موزون کیم برمصرع برجسته‌در
معنیٔ رنکین لفظ آنده خط نورسته‌در
عالم اندیشه باغ معنیٔ الهامدر
فکر باریك خیالم رشتهٔ کلدسته‌در
حسرت لعل لبکله غرق اشك دیده‌یم
موجهٔ تقدیره پای اختیارم بسته‌در

[١] نائلی :
چشم ساحر پیشه‌سن ساقی که مست اندازایدر
هر نکاهن ترجمان نکتهٔ اعجاز ایدر

شاهد بختم اسیر پنجۀ ادباردر
نور نجم طالعم رنك رخ دلخسته‌در
سامیٔ خوشکوایله غالب مکر هم نشئه‌یم
جام شوقم نون معکوس خط اشکسته‌در

سینه کیم شعله‌یاب هجرکدر
ساحۀ ماهتاب هجرکدر
آسمان دلمده ای مه حسن
داغلر آفتاب هجرکدر
دیده‌ده اشك ودلده سوز فراق
مایۀ آب وتاب هجرکدر
زخم خون کشته باغ سینه‌مده
غنجۀ مشکناب هجرکدر
لوح سینه‌م سواد محنت ایله
برمطوّل کتاب هجرکدر
کان سیماب حسرت اولمشدر
سینه پراضطراب هجرکدر
دور حسنکده بی تعب غالب
صدحسد کامیاب هجرکدر

نشئهٔ جام لب جانانه‌یه بیگانه‌در
اول دل هوشیار کیم پیمانه‌یه بیگانه‌در
ایلمز سوز وگدازِ عشقدن عرض کلال
نالهٔ شکوا فم پروانه‌یه بیگانه‌در
آشنای زلفك اولمز حلقه بند قیدونك
طوق زنجیر خرد دیوانه‌یه بیگانه‌در
تا ازل ظلمتکه ادباردر قصر امل
شبچراغ فیض بوکاشانه‌یه بیگانه‌در
شغل عارف عیش نوشا نوش اولور غالب مدام
سبحهٔ طاعت یدمستانه‌یه بیگانه‌در

آ گلسون اول بلاعهدی که می نوش ایتدیکم دمدر
غم دنیا وعقبایی فراموش ایتدیکم دمدر
آ گلسون اول زمان شورش آباد اناالحق کیم
دلی کیف می وحدتله بیهوش ایتدیکم دمدر
آ گلسون اول شب معراج وصلت کیم صفاسندن
لب ناز ونیازی لال وخاموش ایتدیکم دمدر
زهی درد علایقسوز مهرعالم وحدت
که امکان ووجوبی دوش بردوش ایتدیکم دمدر

زهی هنکامهٔ نازو خطاب لن ترانی کیم
سراپا کوکلی موسا کبی کوش ایتدیکم دمدر
قنی اول دور بزم کفتکوی سرّ لایسئل
که عقل اوّلی برسوزله مدهوش ایتدیکم دمدر
زمان کریهٔ جانسوزمی یاد ایله ای غالب
هوای عشق ایله طوفان کبی جوش ایتدیکم دمدر

صورت سرّ هیولا مختلف اجزاسی بر
جنبش نور تجلّا مختلف مجراسی بر
عالم وحدتده یکساندر مأل کفر و دین
ظاهر احکام اسما مختلف معناسی بر
عالمك معبوده بولمز اعتقادی افتراق
کفتکوی لا و الّا مختلف معناسی بر
سرّ انساندر سواد نسخهٔ کبرایی کور
شکل الفاظی سراپا مختلف معناسی بر
هر طبیعت بزم وحدتدن آلور برکونه فیض
نشئهٔ جام مصفّا مختلف صهباسی بر
حکمت حقدر ظهور هر دو عالمدن مراد
رنك کونا کون اشیا مختلف مبناسی بر

هر نکهدن دهره غالب سیر جاناندر غرض
آه وضع جان شیدا مختلف سوداسی بر

اول دلکه خط روی دلارایه باغلنور
خیط الشعاع مهر تجلّایه باغلنور
صیاد غمزه‌ڭ ایلسه قصد شکار جان
اوّل کمندی کردن عیسایه باغلنور
جام لبڭ که شعله نثار نشاط اولور
خورشید تار پنبهٔ مینایه باغلنور
حبل المتین عشقکه ربط درون ایدن
صدیقدرکه عروهٔ وثقایه باغلنور
غالب اودل که طالب راه نجات اولور
شرع شریف حضرت مولایه باغلنور

سحر چشم شوخنه اعجاز کیم حیران اولور
سوزن عیسی نکاه نازینه پیکان اولور
عرض دیدار ایلدکجه اول عزیز مصر ناز
خانهٔ یعقوب چشم یوسفه زندان اولور
کعبهٔ کویکده‌در احرام بند اشتیاق
جامهٔ تندن نه‌دم کیم جان ودل عریان اولور

ممتنعدر چشم فتّانندن اخفای مراد
هرنکهده محرم خلوتسرای جان اولور
نوبهار باغ یأسم بولسه فیض نامیه
تا بمحشر خارخار غنجۀ حرمان اولور
سوزش نار کناه عشق ایله آلفته‌در
قورقرم محشرده دل رنجیدۀ غفران اولور
نظم شیرینمدر ای غالب که اول آب حیات
چشمه سار عالم الهامدن جوشان اولور

حرمکاه بقا باللهده حکم فنا یوقدر
قدم ملکنده حد ابتدا وانتها یوقدر
ازل یکتا ایدی صانعهٔ خدا آلآن کما کاندر
حقیقت آشنایان وجوده ماسوا یوقدر
خطادر عقل ایله دعوای درك حکمت عالم
خدانك یوقسه افعالنده ای غافل خطا یوقدر
سراپا منتمیدر حکمت باری یه مخلوقات
کلستان جهانده برکیاه نابجا یوقدر
مرکبدر مواد یأس وغمدن سرتسر دنیا
ضمیر طینت عالمده اجزای صفا یوقدر

رضا عجز وغرض‌ضدر منفعت ویرمز حقیقتده
رضایه مذهب ارباب همتده رضا یوقدر
واران اقصای حسن اعتقاده انحراف ایتمز
تماشا قیل خط محورده غالب انحنا یوقدر

ماسوادن قیل کذر دیدار کندین کوسترر
عالم اطلاقه عزم ایت یار کندین کوسترر
شاهد حسن ایلمز عشاقدن کتم جمال
ابن‌عمران اول تجلّی زار کندین کوسترر
حکم توحید استمز غیریده آثار وجود
همدم منصور اولورسك دار کندین کوسترر
مانع مقصود کثرتدر طریق عشقده
عزمدار وحدت ایت دیّار کندین کوسترر
همت اصحاب تمکینه نظر قیل آفتاب
اهل ارضه دائما سیّار کندین کوسترر
برزمان بولمز فنا دنیاده ارباب همم
صاحبی محو اولسه‌ده آثار کندین کوسترر
نسخهٔ خطی اوفتوای شهادتدر که دل
باغلنوب کیسوسنه بردار کندین کوسترر

عجز وحیرتدر عدویه ایلمك افشای راز
اهل غیرت دائما فخار کندین کوستر ر
اهل استعدادده پنهان قالورمی اقتدار
مثمر اشجاراوزره برك وبار کندین کوستر ر
استمز اهل صفا رنك حجاب امتحان
وجه ارباب حیاده عار کندین کوستر ر
صورت فعّال اولور مرأت فعلندن عیان
وجه اشیادن خدا هربار کندین کوستر ر
نشئۀ اقبال دنیایه مرادفدر خمار
هرعقیب جاهده ادبار کندین کوستر ر
متحددر اول قدرعالمده غالب حسن وعشق
اهل دردی صورسه‌لر دلدار کندین کوستر ر

مظهر نور رسول الله اولان نقشیلرز
سرّ مرأت جمال الله اولان نقشیلرز
پیشوامز پیرمز صدیق اعظمدر بزم
فخر انس وجان ایله همراه اولان نقشیلرز
سرتسر اشیا اولور انوارمزدن نقشبند
آسمان فیضه مهر وماه اولان نقشیلرز

صرف انفاس ایلرز دائم طریق عشقده
خانقاه دلده وقف آه اولان نقشیلرز
ذکرمز ذکر خفیدر کاهی امّا جذبه‌ده
اهل عشقه نالهٔ جانکاه اولان نقشیلرز
خنده ایلر اطلس گردونه چاك خرقه‌مز
عالم معنیده صاحب جاه اولان نقشیلرز
ایلدك راه کلال عشقده محو وجود
مسند فقر وفناده شاه اولان نقشیلرز
رابطه بند خلوصز سرّ فیض اللهدن
روز محشر مظهر دلخواه اولان نقشیلرز
جنت اعلاده غالب خالدین اولسق نوله
عاشق نور جمال‌الله اولان نقشیلرز

تاخاك درك قبلهٔ حاجات ایدرز بز
عرش اوزره واروب عرض مناجات ایدرز بز
تاجوهر آیینهٔ اسرار بطونز
بیك صورت ایله وحدتی اثبات ایدرز بز
لذت شکن کوثر اولور جام صفامز
معمورهٔ فردوسی خرابات ایدرز بز

پيكان دعاى دل اندوه كشانز
جبريل صفت عزم سموات ايدرز بز
بالارو عشق صمدز عرش برينى
اوّل قدم همته مرقات ايدرز بز
مشكات ضيا پاش تجلّاى جمالز
يك برق ايله تنوير شئونات ايدرز بز
غالب بزز اول شارع وحى آور معنى
كيم شعر ايله ايثار فيوضات ايدرز بز

شوق رويكله نه‌دم كيم خونچكاندر چشممز
كوييا فوارهٔ آتش فشاندر چشممز
نور مازاغ البصردن ايلمش اخذ ضيا
فيض بخش ديدهٔ مهرجهاندرچشممز
رنك خوناب جكرله نيجه تاب مهراولور
غنجهٔ مشكين كلزارجناندرچشممز
پرتو ديدارحسنزغرق نوروحدتز
مظهرفيض شهودجاودداندرچشممز
عرش اعلاى رضايى غالب ايتدك نظره كاه
مردم عين العيون قدسياندر چشممز

عالم عشق ایدی کوکلم کلمدن عالم هنوز
دلده بیك غم وارایدی خلق اولمدن برغم هنوز
ایلمشدی دامن فیضم ملائك سجده کاه
اولمدن ترکیب بند ماء وطین آدم هنوز
بر بت معجز دمك عشقیله دل قیس ایدی
کلمدن دیروجوده عیسیٔ مریم هنوز
دخمه کاه عشقی شیونزار قیلمشدی کوکل
اولمدن عالمده پیدا سورایله ماتم هنوز
محو انوار جمال وحدت عشق ایدی دل
اولمدن سرّ ظهوره امرکن منضم هنوز
صدمهٔ آدایله قیلدم پر تزلزل عالمی
ساحه‌کاه سینه‌ده بنیاد غم محکم هنوز
بیك بلایه آشنا اولمشدی غالب جان ودل
روحلر بزم بلایه اولمدن محرم هنوز

روی جاناندر چرغ افروز بزم جانمز
مظهر سرّ تجلّادر دل سوزانمز
بزاو یوسف عصمت قدسی ثیابز کیم اولور
غازهٔ روی ذلیخا لکّهٔ دامانمز

اویله بر دریای خونین بلادر سینه کیم
پاره پاره دلدر آنده دانهٔ مرجانمز
بز او ابدالان عشقز عالم معنیده کیم
شهپر جبریل ایله مستوراولور عریانمز
بارکاه طبعمزدن جندمعنی فیض آلور
مهبط الهامدر غالب مکر دیوانمز

جهان دارالسلام اولسه کوکل بیزاردر سنسز
خیال خواب وراحت دوش فکره باردر سنسز
دکلدر روح مجنون کشت ایدن دشت ملامتده
کوکل بیهوده ملك محنتی دوّاردر سنسز
نوله هر شعله سی ارواح سوز طاق عرش اولسه
فلکلر جنبش آهمله آتشزاردر سنسز
کلیمم لیك سیر مهر رویکدر بکا مقصود
نکاه رغبت ایتمك نخل طوره عاردر سنسز
صفاسی نشئهٔ عشقکله ظاهردر شئوناتك
جهان باغ جنان اولسه مغیلانزاردر سنسز
غبار پای وصلك توتیای چشم آمال ایت
بکا هر برمژه‌م برمیل آتشباردر سنسز

کورنمز صورت جان اولسه چشم غالبه دنیا
دله انوار مرأت قضا ژنکاردر سنسز

رند عشقز بز کل خورشیددر پیمانه‌مز [۱]
رشك فردوس ارمدر کوشهٔ میخانه‌مز
اویله می نوش غم عشقزکه ایلر بی‌صدا
صد هزاران صور اولورسه نعرهٔ مستانه‌مز
بز کلیمز تکیهٔ حسن ایچره اما معتکف
شمع خورشید تجلادر چراغ خانه‌مز
بز اومجنونان حکمت سنج دهرز کیم بزم
خیره ساز عقل افلاطون‌اولور دیوانه‌مز
محض سحرو آفتز عشق ایله غالب سویلسه‌ك
مست ایدر شخص قضایی شیوهٔ افسانه‌مز

تاب عشق ایله او آتشدر دل بیسودمز [۲]
کیم چراغ افروز محشردر غباردودمز

---

[۱] فهیم :
بادهٔ عشقز دل مجنوندر پیمانه‌مز
عقل کل اولسه روادرساقیٔ میخانه‌مز
[۲] فهیم :
شمع خورشید تجلایزکه یوقدر دودمز
سایه کیبی اولدی دوده تیره‌دل مردودمز

دهره کلدك ایتمدن اعمال خیّاط قدر
قالدی دکان عدمده جامهٔ مقصودمز
کریه‌ناك حسرت لعل لبز صائمه شفق
سایه‌صالمش چرخه عکس اشك‌خون آلودمز
حسرتز بیك چشم ایله سیر رخ جانانه‌یه
چاك چاك اولسه نوله جسم بلا فرسودمز
آب شمشیر ایله غالب زخمه ایلر دوا
جوهر تیغ اجلدر مرهم بیهودمز

بز بلبل دلسوختهٔ عشق وهوایز
پروانهٔ آتشکدهٔ باغ وفایز
ترك ایلمشز غائلهٔ بود ونبودی
وارستهٔ درد والم خوف ورجایز
بیخود ایدرز پرتومزله مه‌ومهری
رخسار تجلاده اولان نور خدایز
جبریله ویررسنبلمز نشوهٔ عصمت
بز کلشن قدسی چمن باغ حیایز
بز پرتو عشقز سرارباب هوایه
خورشید صفت شانه‌زن زلف صفایز

پرشور ایدرز عقل کلی نکهتمزله
کیسوی دلارادهٔ اسیر بادصبایز
فرمانده ملك سخنز وحی ایله غالب
خاقان قدرقدرت خیل شعرایز

مجروح تیغ عشقك اولان مرهم استمز
دلکشتگان شهر بلا ماتم استمز
دل کیم حریم کعبهٔ عشقك طواف ایدر
خوناب درد حسرت ایچر زمزم استمز
خلوت نشین هجره خیالك انیس اولور
جبریل اولورسه مجلسنه محرم استمز
مخمور بزم عشقه شکسته قدح یتر
مست خراب میکده جام جم استمز
صاردك اوماهی نورنگاه ایله هاله وار
غالب رقیب صانمه سنی عالم استمز

اهل دل صحبت ناجنس ایله شادان اولماز
بزم جهّال کبی عارفه زندان اولماز

ایله تحصیل کمال ایتمه فلکدن شکوا
مدت عمری کبی عاقله دوران اولماز
سرّ تقدیر وقوعات جهاندر نظر ایت
چشم عبرت کبی هیچ آدمه میزان اولماز
مظهر فیض عبودیت اولاندر انسان
یوقسه معنیده کشی شکل ایله انسان اولماز
علم ایسه مقصد اگر عارف نفس اول غالب
کندینی بیلمیان آدم کبی نادان اولماز

ویردی اول رتبه جنون خلقه بلای افلاس
اولدی گویا که جنون دار شفای افلاس
ایلدی عالمی دلسیر نوال ادبار
بارك الله زهی برك و نوای افلاس
اولدی معنیٔ مساوات عمومی ظاهر
شمدی شاهان ایله بردر غربای افلاس
اویله برداء عضال اولدی پریشانیٔ حال
قالدی تدبیرده عاجز حکمای افلاس
بویله قالورسه ایدر سامعهٔ دهری شکست
غلغله بخش فلك بانك درای افلاس

نوله عالمده تهی کیسه ایسه‌ك ای غالب
کلدی اخوان ایله هب طبعه غنای افلاس

ای سریر عزّ و نازی زیور دیوان عرش
دولتکدن ارتفاع شان بولور ایوان عرش
ای قیلان تا عالم لاهوتی سرکردان عشق
عهد حسنکدر سنك آرایش دوران عرش
مهر رویکدن بولور عالم ضیای جاودان
آفتاب طلعتکدر شمع نورافشان عرش
اولمسه امید پابوسك مدار تقویت
تا اساسندن تزلزل یاب اولور بنیان عرش
زیر ران ایتدکجه غالب اشهب اندیشه‌یی
جلوهٔ الهامه تنك و تار اولور میدان عرش

عشق کیم ملك دلی درد ایله ویران ایلمش
هر تهی کنجنده یوز بیك کنج پنهان ایلمش
عشق کیم مهر رخك قیلمش بهارافروز شوق
هر کل داغ درونم برکلستان ایلمش

بن‌اومجنون سیر دشت وحشتم کیم فیض عشق
خاك راهم سرمهٔ چشم غزالان ایلمش
اول مه‌کم کشته‌نك یعقوبیدر دل کیم قضا
هرته پاینده بیك یوسف نمایان ایلمش
بن سلیمان خیالم غالب احکام قدر
جند معنیدن بکا ترتیب دیوان ایلمش

خدا کیم نسخهٔ کونی ایدوب تنظیم کوسترمش
کتاب حکمتندن آدمه بر میم کوسترمش
قضا کیم ابروانك شکل محراب ایلمش افلاك
اولوب خم کشته قامت سجدهٔ تکریم کوسترمش
دل برداغمه عکس لبك نقش ایلیوب تقدیر
فضای طورده سرچشمهٔ تسنیم کوسترمش
جهان حکمتن درج ایلیوب خال سویداده
خدا بر نقطه ایچره بر غریب اقلیم کوسترمش
عبث شمشیر چشمندن تحاشی اول مهك غالب
جهان تیغ قضایه کردن تسلیم کوسترمش

خدا کیم تاب عصمتله رخك کلرنك کوسترمش
کلستان حیاده برمجسم ننك کوسترمش

خدا کیم هر صفتله بر تجلّی ایلمش دهره
سراپا انفس و آفاقی رنکا رنك کوسترمش
سباق بخت اهل دولتی تصویر ایدن رسام
سمند خواهشم دشت طلبده لنك کوسترمش
مقام راحت الارواحدن رامشکر تقدیر
حریم بزم دلده بر غریب آهنك کوسترمش
درونم فتنه‌کاه لشکر مژکان ایدن غالب
فضای حسن وعشقی پای تاسر جنك کوسترمش

خدنك چشمی صانمه سینهٔ زهاددن کچمش
او بر تیر قضادر کیم دل بولاددن کچمش
نوله خونین کفنله جلوه پرداز اولسه محشرده
اوافتاده‌لك که تیغ غمزهٔ جلّاددن کچمش
بن اول بیمار هجرم حسرت تیغ نکاهکله
هزاران کره جسمم خنجر فصّاددن کچمش
دلم اول بلبل پروانه طبع شعله پرور کیم
صفای سوزش هجران ایله فریاددن کچمش
حسد اول رند عزلت پرور دورانه عالمده
که صلح اولمش فلکله داد ایله بیداددن کچمش

ایدر بهزاد عقلی غالبا سرکشتهٔ حیرت
اونقش بیستون کیم تیشهٔ فرهاددن کچمش

شیمهٔ عالمده انصاف ومروت قالمامش
انحراف ایتمش طبیعت استقامت قالمامش
صورت احسانی نزع ایتمش هیولادن خدا
نسخهٔ الفاظده معنای همت قالمامش
عقل اوّل مصدر جهل و عناد اولمش مکر
مبدأ فیّاضده فیض لطافت قالمامش
ایلمش تأسیس الاشکال نشاطی چاك چرخ
تارومار اولمش دوائر شکل و صورت قالمامش
شوره زار ایتمش جهانی شعلهٔ نار نفاق
کلشن الفتده آثار طراوت قالمامش
دولت دنیادن اعلا ایلمش حق همتم
حمدلله چرخ ناهمواره منّت قالمامش
برعجب دورنده یز غالب که بزم عالمك
باده سنده روح یوق جامنده صفوت قالمامش

اولنجه رایت افراز ملامت داور اخلاص
اولور عالم سراسر پایمال لشکر اخلاص

خوشادارالجهاد عشق کیم منصوراولور آنده
لواءالحمدهمت ذوالفقار حیدراخلاص
خوشادارالسلام عشق کیم یکسان اولور آنده
سواد عالم‌اطلاق دشت کشوراخلاص
می‌وحدتله‌دل کیم مست اولوب نفی صفات ایلر
ایدر اثبات فیض نشئهٔ جان پروراخلاص
ضمیرم اول‌حریم کعبهٔ وحی وهدادر کیم
ایدر جبریل کنج محفلنده ازبراخلاص
دل‌قدسی نهادم‌قطب اوج عالم رحمت
سویدای درونم آفتاب‌خاور اخلاص
سواد همتمدن رونمادر عرش استغنا
چراغ فطرتمدن روشنادر جوهراخلاص
اوقربان غم‌عشقم که کورسه همتم جبریل
ایدردی رهکذارجانه فرش‌شهپراخلاص
نوله‌فیض آوراطلاق اولورسه ملك دل غالب
اولورمستغنیٔ اشکال واشیا کشوراخلاص
جناب میر نامق اول سخن پرداز حکمت کیم
اولور هر کوهر نظم لطیفی زیور اخلاص

یکانه شاه ملك معرفتدر طبعنه شمدی
سزا تقدیر ایدرسه عرض تخت وافسر اخلاص

کلشن خاطرده آثار طراوت قالمامش
کللرین باد بلا دوکمش لطافت قالمامش
خوندل قیلمش بنای صبر وسامانم خراب
جسممی سیل فنا طوتمش عمارت قالمامش
غرق خون اولمش اومجنونم که بن طفل قضا
باشمه براورمدق سنك ملامت قالمامش
ایتمش استیلا هجوم جیش محنتله اجل
تنده حیفا روحه برجای اقامت قالمامش
نقد اشکم سوبسو عالمده عشق ایتمش روان
قاضی‌الحاجاته غالب غیری حاجت قالمامش

منجلی اولدقجه طور سینه‌دن دیدار فیض
شعله‌زار حیرت ایلر عالمی انوار فیض
برق حسنك کیم اولور سیلابه ریز باغ ناز
بیك کل خورشید آچر هر نخلهٔ کلزار فیض
مهر رویك کیم اولور پرتوفروز ملك جان
کوسترر هر ذره‌سی بر عالم انوار فیض

رندعشقم مجلس اقبالمه آشفته‌در
جام سرشار صفا ساقیٔ کلرخسار فیض
نو بهار عشقم ابر آهمه وابسته‌در
رخشش برق تجلّا جوشش انهار فیض
اشکمك هر موج طوفان باری بر دریای عشق
سینه‌مك هرداغ آتشناکی بر کهسار فیض
مظهر اسرار کرّارم دکل خیط الشعاع
الویروب کوکدن بکا خورشید ایدراقرار فیض
هرسوزمدن آیت (استفتحوا) ایلر ظهور .
طبع عالی همتمدر مشرق آثار فیض
دورهٔ عشق ایله غالب قطب اوج همتم
نقطهٔ داغ دلمدر مرکز پرکار فیض

بادیه کردان حسرت قالدی دل ناچار حیف
ایتمدی رفع حجاب لن ترانی یار حیف
ایلمز بر تیغ ایله بیمار ینی جاندن خلاص
مرحمت قیلمز دله اول غمزهٔ غدّار حیف
عالمی بیزار ایدرکن آه آه صبحکاه
ایتمدی تأثیر بختم اولمدی بیدار حیف

حکم کونی دائما فسخ ایتمده حکم فساد
معنیٔ سلبی مکر ایجاب ایدر اظهار حیف
ایلیوب حسن جهانسوزین تخیل اول مهك
یاندی غالب سرتسر اندیشه وافکار حیف

شعله بار اولدقجه نخل کلستان حسن وعشق
آکدیرر طور تجلایی جهان حسن وعشق
حجله کاه عالم ارواحی سیران ایلدم
عرشی طوتمش شورش آتش فشان حسن وعشق
خندهٔ کلله دکل کلشنده آه عندلیب
منتشردر کوشه کوشه داستان حسن وعشق
اتحاد وامتزاج طبع مخلوقاتی کور
رونمادر سوبسو رازنهان حسن وعشق
مهر رویك داغ دلدن شعله پاش فیض اولور
سینه‌در مشکات نور آسمان حسن وعشق
خسرو دیوان نظمم اقتباس وحی‌ایله
طبع عالی همتمدر ترجمان حسن وعشق
نشوهٔ لعلیله غالب خضر عیسی مشربز
بزده‌در فیض حیات جاودان حسن وعشق

عدالتدر مدار انتظام عالم توفیق
مظالمدن اولور لرزنده عرش اعظم توفیق
خوشا اقبال عالمگیر شرعی کیم صفاسندن
اولور دنیا ومافیها سراسر خرّم توفیق
خوشا اطوار عدل وداد فاروقی که فیضندن
اولور تأیید باری هرصدده منضم توفیق
او کیم خورشید حکمن شعله‌پاش باغ عدل ایلر
اولور مجذوب هرتار شعاعی شبنم توفیق
او کیم اندیشهٔ اصلاح ملك ایلر زماننده
ایدر شکرانه هب وارین نثار مقدم توفیق
فغان اول فکر ناهموار ظالمدن که ظلمیله
قالور تاحشره‌دك سربسته‌راز مبهم توفیق
فغان اول رأی نامعقول باطلدن که قهریله
ایدر دنیا سراپا گوشه ماتم توفیق
ایدن سوق مطایا عالم اخلاصی تسخیره
اولور رایت کش اقبال وبختی رستم توفیق
ایدن فکر رضاالله اولور هرشاهد رأیی
مه کنعان کبی سلطان عالم همدم توفیق

اسیر عشقی یم اول شاهدرأیك که رویندە
پریشاندر سراپا طرۀ خم درخم توفیق
نەدم اقبال سیر عرش معنی‌ایلسم غالب
اولور هرشاهد فکرسلیمم محرم توفیق

غائب ایتمش یاری دل‌حال پریشانن کورك [١]
یوسفی کم کشته دهرك پیر کنعانن کورك
پاکدر نورنگاه قدسیاندن دامنی
حجله‌گاه عصمتك اول ماه کنعانن کورك
برق‌اورر هرذره‌سندن نوروحدت شعله‌وار
آسمان بهجتك اول مهر رخشانن کورك
نکهتندن نشوۀ جاوید اولور کروبیان
باغ حسنك‌اول کل صدبرك خندانن کورك
خادمی جبریل وساقیسی حبیب‌اللهدر
بزمگاه حسن‌وعشقك عزت‌وشانن کورك

---

[١] نائلی :
بلبل آغلار غنچەنك چاك کریبانن کورك
کل شکفته بلبلك بیهوده افغانن کورك
فهیم :
نطق ایدرکن شیوۀ چشم زباندانن کورك
خشمه کلدکجه رموز لطف پنهانن کورك

سایه‌بخش جنت آمال اولور طوبا مثال
کلنهال همتك ازهار واغصانن کورك
غالبی سیر ایلیك وصف رسول‌اللهده
عالمك مستغرق الهام حسّانن کورك

زخمنی یر یر جکرده تیر مژکانك کورك
مصردلده عدلنی اول ماه کنعانك کورك
نازایله هرخطوه‌ده بیك عاشقن ایلر هلاك
شیوهٔ رفتارین اول سروخرامانك کورك
دورایدر وارمش دل عشاق کوین سیرایدك
عرشده جولانی روح شهیدانك کورك
ایلدم لیلا دیو افلاکی سرکردان عشق
فیض تأثیر جنونك قیس نالانك کورك
نور رخساریله سینه‌مده نه‌دراول شورزلف
بیلمیانلر اختلاطن کفروایمانك کورك
غالبك سیرایلیك بوشعر معجزکارینی
نطق روح افزاسنی عیسیٔ دورانك کورك

کشف اسرارجنون اعجازیدر افکارمك
سورهٔ سبع المثانی شرحیدر کفتارمك

برعجب ملك هدادر كيم زمین مصردل
نقل ایدرهر قطره آبی برکلیم انهارمك
باغ سینهم کلشن حبّ علیدر تاازل
هب حسینیدر نواسی عندلیب زارمك
بن اوخلاّق معانی‌یم كه جلد آسمان
برمسوا ظرفیدر مجموعهٔ آثارمك
ریزهٔ الماس آلور نقّاد شهر محنتم
داغ حسرت کفهٔ میزانیدر بازارمك
غالب اول صدیق‌راه هجرتم کیم عشق‌ایله
مرغ قدسی برکبوتردر درندهٔ غارمك

شعلهٔ حسرت کلورداغ سرمدن رنك رنك
منجلیدرجوهرعشق افسرمدن رنك رنك
مردم چشم کلیمم مالك اعجاز عشق
برق اورر نور تجلّی منظرمدن رنك رنك
دوزخ عصیانم امّا مظهر نور جمال
شعلهٔ رحمت کلور هراخکرمدن رنك رنك
بن اوصبح آسمان کن فکانم کیم اولور
باغ ایجاد آفتاب خاورمدن رنك رنك

شمع روی یاره یاندقجه دل پروانه عشق
بیك کل خورشید آچر خاکسترمدن رنك رنك
خانهٔ دلدن کلور هر صبح آه آتشین
روشنادر دود حسرت مجمرمدن رنك رنك
غالب اول صورتکر حسن بیانم کیم چیقار
نقش معنی خامهٔ فیض آورمدن رنك رنك

نشئه‌دار بادهٔ نور تجلادر کوکل
صانکه طوراوزره یاتورمستانه موسادر کوکل
چوقمیدر آیینهٔ سرّجمال‌الله ایسه
صورت شتّانی قابل برهیولادر کوکل
نور احمددن نمایاندر دلمده فیض عشق
اول سببدن اول شه کونینی جویادر کوکل
برك خشکی مهردر برق جنوندر لانه‌سی
آتشین برکلستان باغ سودادر کوکل
فیض انفاس ایله غالب هر کلامه جان ویرر
فن اعجاز تکلمده مسیحادر کوکل

خورشید جهانتاب رسالتسن افندم
پرتوفکن اوج نبوتسن افندم

كحل بصر عفت ايدر دوديكى جبريل
شمع حرم كعبهٔ عصمتسن افندم
بر فردسنك بولمدى هيچ قدر بلندك
تنهارو وحدتكه عزتسن افندم
هيچ سايهٔ لطفكده اذامى كورر امت
سن كيم علم افرازشفاعتسن افندم
پردر در احسانك ايله ساحل آمال
دريای كهرزای عنايتسن افندم
برغالب مذنب مى قالوركورميه احسان
حقدن كه ايكى عالمه رحمتسن افندم

نار عشقم خانمانسوز سحاب وحدتم
نورحسنم آب وتاب آفتاب وحدتم
هرشعاع داغ دل بر برق كثرت سوز اولور
محوعشقم آتش مهرالتهاب وحدتم
ظل انواركاملدرشئونات قضا
التهاب آفتاب شعله تاب وحدتم
ذوقياب نشئهٔ سيرجمالم تا ابد
مردم چشم شهودم مست خواب وحدتم

جامٔ بزم‌لی‌مع‌اللهیدن اولدم نشئه‌دار
رند کستاخ الستم کامیاب وحدتم
اشك چشم عاشقم هم فیض لعل دلبرم
آب روی عصمتم رنك شراب وحدتم
ایلدم برجام ایله غالب فدای ماسوا
فارغ قید جهان مست خراب وحدتم

نه اسیر مطلبم نه کامران همتم
حمدلله مستریح امتنان همتم
اوج استغنای تسلیم ورضادر مرکزم
مهرعشقم داغسوز آسمان همتم
عبد محضم خاطرم وارسته‌در اندیشه‌دن
فارغ‌البال مرادات جهان همتم
یأس ومطلبدن عبارتدر نهایت حکمتی
خضر عرفان واقف راز نهان همتم ۱
دهری قیلدم دور ایدوب کام دوعالمدن کذار
پیردرکاه رضا کهف‌الامان همتم
طوتدی‌طوفان غنای ملك طبعم عالمی
حمدلله صفحه شوی داستان همتم

غالب ایتمم کوکلمی آزردهٔ یأس ومراد
رند عشقم آفت نام ونشان همتم

دلشهید تیغ عشقم کامیاب محشرم [۱]
مظهر لطف خطاب مستطاب محشرم
سوزشمدن آتش سوزان اولور باغ بهشت
نار عشقم شعلهٔ صد آفتاب محشرم
اول کنهکارم که ناردوزخ عصیان ایله
دهشت انکیز دل قهر وعتاب محشرم
عالمی حشر ایتمه یارب کوستروب قهر وجمال
هم کناه اهل دوزخ هم ثواب محشرم
دوزخ آشام بلای صد بلای دوزخم
اضطراب محشر صد اضطراب محشرم
شقهٔ پاك لواء الحمد لطف احمدم
سایبان اهل عصیانم سحاب محشرم
الحذر دستمدن ای کردون دون روزحساب
غالب شوریده طبعم بی حجاب محشرم

---

[۱] فهیم :
نورحسنم باعث صد تف وتاب محشرم
نیچه تاب آفتاب شعله تاب محشرم

سرتسر داغ داغدر کوکلم [۱]
بوالعجب باغ وراغدر کوکلم
ماه وخورشیدی کم شعاع ایلر
آتشین بر چراغدر کوکلم
روح قدسی‌یه ایلمز منت
خضر عرفان سراغدر کوکلم
شاه سودا ال اوزره طوتسه روا
بزم عشقه ایاغدر کوکلم
غالب ایتمز بوخاکدانده قرار
نسر اوج فراغدر کوکلم

عارفم بیت‌الحرم قلب خرابمدر بنم [۱]
سجده‌گاه قدسیان خاك جنابمدر بنم
بن قضا احکام چشم شوخ یاره غمزه‌یم
شور محشر شیوهٔ لطف وعتابمدر بنم

---

[۱] فهیم :
مرغ گلزار داغدر کوکلم
نغمه سنج فراغدر کوکلم
[۱] فهیم :
بن دلم چشم بتان جام شرابمدر بنم
غمزه میخانه‌مده برمست خرابمدر بنم

پرتو حسن بتانم جوهر نور ضیا
صیقل آیینهٔ روی حجابمدر بنم
سورهٔ نور رخن ارواحه تفسیر ایلدم
مهر صانمه کورینان زرین کتابمدر بنم
اول محیط عالم عشقم که اشك چشم ایله
نه قباب چرخ قت‌قت نه حبابمدر بنم
بن اومجنون خراباتم که قیس بی‌دلك
طاس پرخون‌سری جام شرابمدر بنم
طالع عشق ایله طرفه آسمان همتم
خال رخسار دلارا آفتابمدر بنم
مست جام مختتم افتادهٔ تنور هجر
کوشهٔ کانون دوزخ جامه خوابمدر بنم
بن سمندر فطرتم کیم خوف نیران ایلمم
جنت آمالرزه‌ناك سوز وتابمدر بنم
فیض حسن وعشق ایله دلدرکه اول بحر بقا
عالم کون ومکان نقش برآبمدر بنم
کورمدکسه ذوق وصلت کامران فرقتز
« دیسه اول مه نوله غالب کامیابمدر بنم

شعله‌سوزداغ هجران اولدیغم دمدر بودم
غیرت صد نارنیران اولدیغم دمدر بودم
ایتمسون دلخستهٔ هجران کوروب درمان مسیح
عاشقم جانانه پویان اولدیغم دمدر بودم
شعلهٔ آفاقکیرمدن صاقنسون کائنات
آتشم عشق ایله سوزان اولدیغم دمدر بودم
خون اشکم لاله‌رنك ایتسون فضای عالمی
حسرت لعلکله کریان اولدیغم دمدر بودم
شورش عشق ایله نامم یاد اولنسون برزمان
قیس عهدم زارونالان اولدیغم دمدر بودم
ایلیوب اول ماه رویی دلده ای غالب خیال
داغسوز مهر رخشان اولدیغم دمدر بودم
شعرینی رفعت بکك زیب خیال ایتسم سزا
فیض تنظیریله شادان اولدیغم دمدر بودم

دلك هرداغنك برمهررخشان اولدیغن کورسم
سپهرك آتش رشك ایله سوزان اولدیغن کورسم
سراپا دود آه آتشینم طوتسه افلاکی
چراغ بختمك بركز فروزان اولدیغن کورسم

درونم فیضیاب یأس قیلسه بخت وارونم
سپهرك ظلم وجورندن پشیمان اولدیغن کورسم
کوروب عالمده ناکام اولدیغم درد محبتله
رقیبك برزمان عمرنده شادان اولدیغن کورسم
کوکل هم شعلهٔ سیالهٔ دیداراولوب غالب
رماد عنصرك محووپریشان اولدیغن کورسم

ازل بزمنده الك اوّل می صهبایی بن کوردم
ایچردی دست ساقیدن دل شیدایی بن کوردم
تجلّی دهره دائم برق اوروب غیب وشهود اوزره
کهی امحا کهی اثبات ایدراشیایی بن کوردم
معرّادر زمین وآسمانی شکل واشیادن
خرددر پای تاسرعالم معنایی بن کوردم
اولوب هر قطره‌سی صورتنمای عالم افلاك
همیشه مرکزنده دور ایدر دریایی بن کوردم
وجودی وایه مند نوراولوب فیض تجرددن
سپهرچارم اوزره ذکر ایدرعیسایی بن کوردم
دوشنجه شعلهٔ برق تجلا نخل طوراوزره
ییقلدی حیرتندن مست اولوب موسایی بن کوردم

خطاب عشقی کیم آڭلر کیمکله سویلشه‌لم
جواب عشقی کیم آڭلر کیمکله سویلشه‌لم
مآلی حکمت سرّ ودودر یکسر
کتاب عشقی کیم آڭلر کیمکله سویلشه‌لم
حروف داغ محبت دلمده قالدی نهان
حساب عشقی کیم آڭلر کیمکله سویلشه‌لم
نه بیم دوزخه بکزر نه هول جانه فراق
عذاب عشقی کیم آڭلر کیمکله سویلشه‌لم
فراق یارایله غالب مثال مجنونم
عقاب عشقی کیم آڭلر کیمکله سویلشه‌لم

نوری طوتمش عالمی مهر تجلا بی‌نشان
باغلامش صورت جهان امّا هیولا بی‌نشان
ایلمش برطورده حسنی تجلّی جانه کیم
طور نامحسوس حالا جان شیدا بی‌نشان
فارغ قید وجودم غرق نوروحدتم
چشممه دائم کلوردنیا وعقبا بی‌نشان
مختفی اول سرّاسرارم که نفخ صورده
بن ظهورایتسم اولورعالم سراپا بی‌نشان

بولدی دیوان بدایت حیف حد انتها
منتظر در شاهد مقصود حالا بی‌نشان
سیف شرع وحدتم حکم ظهورمله اولور
دعوی لا برطرف غوغای الّا بی‌نشان
قاف استغنا ده در غالب کمال اشتهار
شهرتی سیرایله طوتمش دهری عنقا بی‌نشان

انجمدك اوكلرویی یاقوب چشم ترمدن [۱]
ای نور بصر سندخی دوشـدك نظرمدن
بارانمی کلستانده یاخود لالهٔ خورشید
خویکرده اولور شرم ایله داغ جکرمدن
عشق آتشی اول مرتبه کیم دلده دکل اشك
پیکانلری آب اولدی چیقار دیده‌لرمدن
افسوس اوله‌لی آه ایله همراه محبت
بیك برق بلا حاصل اولور رهکذرمدن
طاشلرله دوکوب سینه سکا رخنه‌لر آچدم
ای روح قاچوب باری خلاص اول کدرمدن

[۱] نائلی :
یاقدم دلی آتشلره تاب نظرمدن
برك کل رخسارکه داغم اثرمدن

اولسم غم عشق ایله خوشم یار یولنده
آسوده قالور خلق جهان دردسرمدن
صانمه‌ڭ کون اولور شعلهٔ خورشید ایله هرصبح
عالم طوتشور آتش آه سحرمدن
خاك اولدی کوکل قالدی ره عشقده غالب
هیچ بادوفا اسمدی اول سیمبرمدن

مسیحا مایهٔ اعجاز آلورکن لعل نابکدن
هراساندر دل جبریل چشم پرعتابکدن
دکل بیهوده صبح روزمحشر بویله دورادور
کریزاندر قیامت خوف تیغ شعله تابکدن
قالوردی تا بمحشر دیدهٔ خورشید نابینا
فلك کحل آلمسه روز ازل خاك جنابکدن
سن اول مه‌سن که حسن ایله تجلّی ایلسه‌ڭ دهره
سراپا طور اولور عالم شعاع آب وتابکدن
هوادارسرزلف اولدیغن غالب جهان طویدی
بیلندی راز سودای درونك پیچتابکدن

قضا آشوب دهری چشم جانانمدن اوکرنسون
قیامت فتنه‌یی اول شوخ فتانمدن اوکرنسون

کمال حسنی کللر اول کل نازمده سیر ایتسون
هزاران سوزش فریادی افغانمدن اوکرنسون
آقان هر قطرهٔ اشکمده بیك طوفان اولور پیدا
خروش وجوشی دریا چشم کریانمدن اوکرنسون
ایدر هر کم شرارندن هزاران مهر وماه اظهار
فلك سوز وکدازی داغ هجرانمدن اوکرنسون
سراپا سحر ایله غالب سوزین سلك اللآل ایلر
نظامی نظمی طبع کوهر افشانمدن اوکرنسون

سبق آموز اسرار جنون اول چشم پر کودن
حدیث سرکذشت قیسی کل کوش ایله آهودن
کورك عکس بیاض دیدهٔ عشاقی زلفنده
ویرر فیض بهار حسنی نسرین شاخ شبودن
کوریدی پرتو حسنك سنك ای مهر عالمتاب
دوشردی ماه کنعان شرم ایله چشم ترازودن
دونر فوّاره وش هر حلقه سنده بیك دل کریان
خروشه باشلسه کرداب سودا چین کیسودن
وصال کعبهٔ مقصود ویرمز نشئه منتله
اولور آزرده پا پیك هوس فرط تکاپودن

نظر قیل دیدهٔ سیرتله مرأت شئوناته
هویدادر سراپا صورت دلدار هر سودن
خیال ایتدکجه بسملکاه عشقن دلده ای غالب
تلاطم ریز اولور خون شهادت هر سرمودن

ترك جان ایت طوت ره جانانی جانك طویمسون
عشق ایله محو اول وجود ناتوانك طویمسون
عالمی سوز نهاندن سرتسر هم نار ه یاق
هم ینه عالم سنك سوز نهانك طویمسون
قوت جان ایتسون هالر استخوانك دهرده
قالمسون اصلا نشانك استخوانك طویمسون
کفتکوی عشق ایله طولدیر جهانی سرتسر
هر سوزك برداستان اولسون زبانك طویمسون
عالمی دور ایله غالب هر سحر مانند مهر
عالم امّا حال سیر بی‌نشانك طویمسون

یوق هوای زلف ایله آرامی پیچ وتابدن
خوفم اولدر فلك دل قورتلیه کردابدن
نوردر سیمین تنی کیم رشتهٔ پیراهنی
غرق اولنمز تار وپود شعلهٔ مهتابدن

خاکساران تواضع دائم اهل قدراولور
ایله استشراب بومعنای پاکی آبدن
اهل دل و یرمز زوال دولت دهره وجود
منفهمدر سلب اشیا معنیٔ ایجابدن
لوح احکام قضایی سرتسر سیر ایلدم
فارغ اولمم نیله‌یم امّا ینه اسبابدن
لرزه‌نا کم شویله تأثیر تب هجرایله کیم
طینتم ترکیب اولنمش کوییا سیمابدن
قالدی حسرت دیده‌لر مهرمرادم کورمکه
برزمان بختم دکل بیدار غالب خوابدن

نوله کلغنجهٔ مهر اولسه زیب شیشهٔ مجنون
کلستان خلیل‌اللهدر اندیشهٔ مجنون
ایدردی هرنه‌یه باقسه تماشا روی لیلایی
بیابان کشتیٔ هجرایدی صانمه بیشهٔ مجنون
دکل ممدود اولان خیط الشعاع مهرافلاکه
اولور پیوسته عرشه آه آتش‌ریشهٔ مجنون
ایدردی‌خامه ثبت‌حکمة الاشراق افلاطون
چکیدی دستنه کردسته‌چوب تیشهٔ مجنون

خیالم شعله‌زار باغ طور اولسه نوله غالب
کلستان خلیل اللهدر اندیشهٔ مجنون

مرغ کلشن سوز عشق اول آشیانك قالمسون
عالم بالایه پرواز ایت نشانك قالمسون
عشق ایله محو ایله جرم وطاعتك تاروز حشر
کفهٔ میزانه بربار کرانك قالمسون
آرزوی وصل ایله جسمك نزار ایت شویله کیم
بارحسرت چکمکه تاب وتوانك قالمسون
محواولوب قیل سوزش عشق ایله فصل مدعا
عالم فردایه بحث وامتحانك قالمسون
تیغ جور ایله هلاك ایت هر نفس آماده‌یم
ای قضا بر جان ایچون تا امتنانك قالمسون
نعت حسنن شویله اعجاز ایله کیم تاحشره‌دك
شیوهٔ کفتاردن غالب زبانك قالمسون

دل چکر هجرك دخی رویك تماشا ایتمدن
چشم موسا رؤیت نور تجلا ایتمدن
بادهٔ عشق ایله مست اولمش یاتوردی جان ودل
ساقیٔ دوران بو بزمی تامهیّا ایتمدن

شوق خالکله یتشدیردم نیجه بیك داغ بن
باغ دهرایچره قضابرلاله پیدا ایتمدن
نقش نامڭ منشئ تقدیر یازمشدی دله
لوح محفوظه قلم تاوضع امضا ایتمدن
طورمه ای غالب کذارایت سیل سودادن صقین
کثرت ابر بلا اول سیلی دریا ایتمدن

مست عشقم بادهٔ سرشار بتسون بتمسون
بن خوشم صحبت اخیار بتسون بتمسون
نامرادیدر مرادم تاازل بو باغده
وردوخار دولت وادبار بتسون بتمسون
ایلدم بن خانقاه دلده اکمال اصول
کردش کردون بدکردار بتسون بتمسون
عندلیبم بر که اغیاردن آسوده حال
کلشن عالمده ورد وخار بتسون بتمسون
نعت حسنن اول بتك نظم ایله غالب حشره دك
واردات عالم افکار بتسون بتمسون

مدعا ایقاظ چشم خفته‌در زار اولمدن
چاره‌در درد دله مقصود ناچار اولمدن

فیض ابر عشق ایله اول پرورشیاب درون
کوهر دلدر غرض دریای زخار اولمدن
تاب مهر یأس ایله اولادر افنای وجود
زیر ظل نخلهٔ دولتده بیزار اولمدن
عارف حق کوی اولان حقی بیان ایلر مدام
اجتناب ایتمز ابد منصور بردار اولمدن
جستجوی کامده غالب نوله ناکام ایسه‌ك
چاره‌در درد دله مقصود ناچار اولمدن

باغ عشقك اوله‌لی کلشن مأوای جنون [۱]
فرق افلاکه دوشر سایهٔ طوبای جنون
ویرسه آشوب قدك سلسلهٔ عشقه رواج
ملك اطلاقه چیقر شورش سودای جنون
حبذا عالم سودای محبت که اولور
هر کمین کوشه‌سی بر محشر غوغای جنون

[۱] نائلی :
اوله‌لی زلفکه هم سلسله سودای جنون
اولدی رشك آور زنجیر خردپای جنون
فهیم :
عقلمه ایتدی شبیخون ینه سودای جنون
طوتدی ملك خردی شورش غوغای جنون

حبذا بزم طربكاه ملامت كه ويرر
زهرجام خردى نشئهٔ صهباى جنون
اويله شوريده سرم كچسه خيالك دلدن
طولاشور پاينه صد بندبلاياى جنون
اولده مجنون غم عشقك اولورقيس مثال
تيغ چشمكدن اكراولمسه پرواى جنون
وارهيم درد وغم هجرايله ملك عشقه
ايدهيم لشكر سودا ايله يغماى جنون
عالم عشق وملامت دل ديوانه‌مدر
قول وفعل ايله بنم صورت ومعناى جنون
اويله سرمست خرد دشمن عشقم كه بكا
عقل كل كلسه ايدر شمدى مداراى جنون
وارث فيض كمالات دل مجنونم
منكشفدر بكا اسرارخفاياى جنون
سوزلرم كوهر كنجينهٔ شور وسودا
جوهرم ماحصل عالم بالاى جنون
صيت زنجير دكل پاى خرامىده بنم
دل ايدر حسرت ايله نالهٔ شكواى جنون

دل کستاخ دکل بویله قالورسه طوری
شاهدعصمت اولورعشق ایله رسوای جنون
دامن حشره اوزارسه نوله بحث زلفی
اولدی هرعقده‌سی برسر معمای جنون
بن اولورسم غم حسرتله قالور ای غالب
حشره دك دهرده آشفته بلایای جنون

ایتمیز امید همت جنبش افلاکدن
ناز پرورد نعیمز عالم ادراکدن
جوهر نور مجتبدر اساسی عالمك
ایلدم تحقیق ماهیت دل غمناکدن
ایتمز اکدار جهاندن دل قبول انفعال
جوهرم وارسته‌در اجزای آب وخاکدن
عشقمك بیلمز لسانن اول سلیمان جمال
اولسه نامه‌م شاهبال هدهد چالاکدن
نشئهٔ عشقکله دل کریان ایدی روز ازل
اشك چشمم جوش ایدر حالا نهال تاکدن
خانمانسوز وجودم برعجب عالمده کیم
قربولور خورشید دود شعلهٔ خاشاکدن

غالب ایلر عالمی برق تجلّا رنك رنك
داغلر اولدقجه ظاهر سینهٔ صد چاکدن

آتش کسیلور کچسه صبا کلشنمزدن
اخگر کل اولور بولسه صفا کلخنمزدن
دلدرکهِ اوبیت‌الشرف نور تجلّا
خورشید بولور فیض ضیا روزنمزدن
بز رهروحیرتکدهٔ بزم وصالز
نقدینهٔ جاندر دوکیلان دامنمزدن
بز خوشه برمزرعهٔ دشت جلالز
بیك برق بلا حاصل اولور خرمنمزدن
قیاسق نوله دنیایی غنی شعر ایله غالب
کوهر صاچیلور خامهٔ معجز فنمزدن

یارب بنی آزادهٔ درد وکدر ایتمه
هرمویمی جان ودله برنیشتر ایتمه
بر بشقه تجلّی‌ایله قیل کوکلی خوشحال
مقصودمی موقوف قضا وقدر ایتمه
افتاده ایسه‌ڭ شعلهٔ دیدارینه ای دل
پروانه‌صفت کندیکی محوایت حذرایتمه

شهباز دلك همروش آه درون ایت
تا عرشه چیقرشوق ایله محتاج پر ایتمه
منظور خدادر دل ارباب محبت
ای خواجه صقین عاشقه سن کج نظر ایتمه
غالب غم غیرتله دل وجانکی محوایت
تادرد دلکدن دلکی باخبر ایتمه

خانه‌زاد دردعشقز سینه مسکندر بزه [۱]
زخم سرتاپا سواد تنده روزندر بزه
بز کلیم طور عشقز مظهر نور جمال
هر شرار داغ دل بر نار ایمندر بزه
بز مسیح لامکان سیرزعوالمدن جدا
تاروپود شعلهٔ خورشید سوزندر بزه
واقف فیض لب مشکین خطانز تا ازل
آب حیوان هر سواد شبده روشندر بزه
عارف راز آشنای دخمه کاه حسرتز
خندهٔ عالم سراپا آه شیوندر بزه

[۱] فهیم :
غنچهٔ آتش نسیمز آب دشمندر بزه
بلبل پروانه طبعز شعله کاشندر بزه

برکل آتش نسیمك شعله زاریدر کوکل
کیم شعاع مهر محشر آب کلشندر بزه
خرقه پوش وحدتز اول تکیهٔ حکمتده کیم
موج دریای حوادث چین دامندر بزه
کاربان سالار نقد دانشز اول یرده کیم
صورت آیینهٔ ادراك رهزندر بزه
اول قدر بیحاصلز غالب بووحشت زارده
شعلهٔ چشم غزالان برق خرمندر بزه

ذره‌لرسیرتده مهرعالم آرادر بزه
واقف ماهیتز هرقطره دریادر بزه
مظهرفیض تجلادرسراپا کائنات
عالمك هرذره‌سی برطور سینادر بزه
بزکلیم طورعشقز محوانوار جمال
شاهد ومشهود اولان مهرتجلادر بزه
نشئه پیرای حیاتز نفخهٔ تکریمدن
بی تکلف هر نفس اعجاز عیسادر بزه
منجلیدر سرمزدن پرتوحسن قدیم
عشق صورت نفخ رحمانی هیولادر بزه

فارغز خوف ورجای دوزخ وجنتدن
درد دل سرمایهٔ دنیا وعقبادر بزه
متحددر عالم وحدتده حكم كفر ودين
لا والاّ شيوهٔ آثار اسمادر بزه
سجده آرايز مقام ثمّ وجه اللهده
عالمك هرجانبی بيت معلّادر بزه
سير معراج ايلرز فيض صلات ايله مدام
هرشب تاريك غالب شام اسرادر بزه

باغ عشرت طورسينادر شب مهتابده
جام می برق تجلّادر شب مهتابده
عالمی مبهوت ايدر اعجاز فيض جام ايله
دست ساقی دست موسادر شب مهتابده
مهر حسن يوسف ايلر هيئتندن التماع
نخل كل عين زليخادر شب مهتابده
عكس كلدن برق اورر اشكنده فيض جاودان
چشم بلبل جام صهبادر شب مهتابده
جلوه كاه ايلر لب دريايی هر حور جمال
سرو سيمين نخل طوبادر شب مهتابده

صورت مهر جمال یاری ایلر آشکار
دهر مرأت مجلادر شب مهتابده
آسمانه نازایدر فیض لطافتدن زمین
هر کلی بر نجم غرادر شب مهتابده
عکس مژکانم دکل سنبلده رضوان بهشت
شانه کیر زلف حورادر شب مهتابده
نرکسی سیرایله غالب اقتباس نور ایله
کلشنه چشم تماشادر شب مهتابده

آفرین اول شوخ نازك قوهٔ تقریرینه
رشك ایدر سبع المثانی شیوهٔ تعبیرینه
آفرین اول غمزه نك حكم قضا تأثیرینه
التجا ایلر ملائك سایهٔ شمشیرینه
مبتلای حسنیدر اول مهر رویك كیم كوكل
روح قدسی نقش بند عشق اولور تصویرینه
اول حریف بزم عشقم كیم جمیع اختران
آهمك پروانه‌در بر شعلهٔ شبكیرینه
كامیاب اول منت كام ایلمز غالب فلك
باب احسان جناب حیدرك دلسیرینه

عکس مردم کیم دوشر اول روی پر نور اوستنه
روح موسادر چیقرصد شوق ایله طور اوستنه
موج پاش عشق اولور خال سویدا جسممه
قطره غالبدر عجب دریای پرشور اوستنه
بن او کریان جهان سوز بلایم کیم بنم
خنده‌لر ایلر فغانم نفخهٔ صور اوستنه
نور ذوق کریه‌دن ایلر جهانی رشك طور
ایلسه بختم تجلّی ماتم وسور اوستنه
جسم زارمده دکلدر پنچهٔ شوخ نکاه
صورت شیرژیاندر سینهٔ مور اوستنه
اول اناالحق کوی توحیدم که شور زلف ایله
دارمه بردار اولور منصور منصور اوستنه
میرحالت ایلسه تحسین غالب فخر ایله
وضع ایدردم شعرمی تا بیت معمور اوستنه

حسن وعشقی جمع وقلب ایتدك مآل قلب ایله
واقف سرّ قضایز بز کمال قلب ایله
شعله‌سندن سرتسر بیخود اولور کرّوبیان
ایلسه‌ك عرشه توجه کر جمال قلب ایله

برشرر له استسه‌ك دنيايى سوزان ايلرز
برق ابركن فكانز برجلال قلب ايله
صانمه كيم كردون اولور بيهوده هرشب فروه پوش
دهرى شيونكار قيلدق هب ملال قلب ايله
ظلّمز غالب مدار جنبش ارواحدر
سايبان عالم قدسز نهال قلب ايله

فكر وصل نكار وار دلده
بر محال انتظار وار دلده
حسننه جبرئيل اولور حيران
اويله برشوق يار وار دلده
خانمان سوز دهر اولور خوفم
بر مشوش شرار وار دلده
شوق خالكله داغ داغ اوله لى
فيض لطف بهار وار دلده
غرق سيلاب خون اولور چشمم
قانلى برجويبار وار دلده
كورديكم شوخه مائلم غالب
برغريب اضطرار وار دلده

عاقل اولدر کیم ﻛﭽﺮ اّیامی حسن حالله
ایلمز سرمست کندین نشئهٔ اقبالله
آدم اولدر کیم ایدوب تحصیل علم و معرفت
مجلسن تلویث قیلمز صحبت جهالله
ترجمان رازیدر نقش و وجوهی عالمك
حالنی هر کس بیان ایلر لسان حالله
کسب فیض آدمیتدر کرك هر آدمه
سرّ انسانیته کلمز شرف اموالله
شیوهٔ تدبیردر اسباب نیل هر مراد
منزل مقصوده وارمز کیمسه هیچ اهماله
کردش کردونه قیل عبرتله ای غالب نظر
عمرین اتلاف ایلر اولده دور ماه و ساله

اهل همت چرخه پامال اولمامش اولمز ینه
دلفریب بخت و اقبال اولمامش اولمز ینه
عارف معنا ایسه‌ك قیلمه تهالك عالمه
ملك دنیا کیمسه‌یه مال اولمامش اولمز ینه
بیکراندر اویله ملك آرزو کیم هیچ کس
واصل سرحد آمال اولمامش اولمز ینه

حکمت افلاك ایله اوغراشمه افلاطون ایسه‌ك
بونجه دمدر دفع اشکال اولمامش اولمز ینه
نعت حسنن سویلسون بلبل کبی غالب مدام
مرغ قدسی بر زمان لال اولمامش اولمز ینه

خط نوخیز کلمش روی آله اینجه‌دن اینجه
ینه خورشید یوزطوتمش زواله اینجه‌دن اینجه
ایدردم جامه خواب نازده بر بوسه‌یه جرأت
اکر قالقشمسه چشمی سوأله اینجه‌دن اینجه
قیلی قرقه یارار اوستاد طبع نکته پردازم
میانن هرنه‌دم آلسم خیاله اینجه‌دن اینجه
دهان تنکیدر وار ایسه کراول نقطهٔ موهوم
کالور ارباب حکمت آنی قاله اینجه‌دن اینجه
ایدوب تار بیانی حدهٔ اعجازدن امرار
کیرشدك غالبا عرض کماله اینجه‌دن اینجه

عشق کیم شمع حرمکاه صفات ایلر بنی
لمعه لمعه محو ایدوب ایصال ذات ایلر بنی
بن اواسم اعظمم کیم منشیٔ دیوان صنع
زیب منشور حروف عالیات ایلر بنی

بن او روح الروح قدسم کیم حکیم لایزال
منبع فیض حیات کائنات ایلر بنی
نشئه‌مند بزم اطلاقم او جام عشقدن
کیم رهایاب قیود شش جهات ایلر بنی
آیت (لاتقنطوا) یم مصحف غفرانده
اهل محشر حجت راه نجات ایلر بنی
طاق ابرویم جبین حسن یاره قدسیان
کعبهٔ علیاده محراب صلات ایلر بنی
کوهر بحر خفایم غالب امواج ظهور
جلوه‌ساز ساحل ذات و صفات ایلر بنی

ایلسه تأثیر دوزخ نار هجرانك کبی
اهل محشر محو اولور عشاق نالانك کبی
عالم علوی‌یه ایله حکم شمشیرك روان
نشوه‌یاب ایت خضر و عیسایی شهیدانك کبی
کهکشان صانمه فلك سیر ایلینجه عصمتك
سینه‌سن چاك ایلمش حیرتله دامانك کبی
قیل سمند نازکه عرش و سمایی جلوه‌گاه
مهر و ماهی ایله غلطان کوی چوکانك کبی

منبع فيض خدادر غالب ايتمه اشتباه
بر طبيعت اولەمز طبع سخندانك كبى

پايمال اولسون فلك حسرتله دامانم كبى
كهكشانى چاك چاك ايتسون كريبانم كبى
بولمسون شيرازۀ جمعيت اجزاى سپهر
تارومار اولسون بنم حال پريشانم كبى
عصر يوسفله زمان كربلايى سير ايدن
كورمدى بر دور ماتم عهد دورانم كبى
عشق ايله ال اضطراب آلود هجرم كيم بلا
مضطربدر اقترانمدن دل وجانم كبى
معنىٔ خون جكرله الده غالب كلك تر
منبع جوى بلادر چشم كريانم كبى

باده كيم مجلس طرازعيددر هرقطرەسى [١]
شهرصومه باعث تهديددر هرقطرەسى

---

[١] نائلى :
باده كيم داغ دل اميددر هرقطرەسى
مىدكل برق قضا تأكيددر هرقطرەسى

باده کیم جوهر کداز عالم ادرا کدر
آفت صددودهٔ خورشیددر هر قطره‌سی
ساقیا صون شول میی دل مردکان عشقه کیم
روح جسم مجلس جمشیددر هرقطره‌سی
ساقیا صون شول میی دل خستکان عشقه کیم
خنده ریز نشئهٔ جاویددر هرقطره‌سی
بادهٔ اشکم که ایلر عرض کلرنك فراغ
کوهر کنجینهٔ تجریددر هرقطره‌سی
نشئه‌مند وحدتز اول آتشین میدن ازل
شعله پاش عالم توحیددر هرقطره‌سی
غرّه مستز اول می تحقیقدن غالب مدام
خانمان سوزدل تقلیددر هرقطره‌سی

ایلیان موقوف تأثیر نیاز آمالمی
شیوهٔ حیرتله لال ایتمش لسان حالمی
تهمت عشقیله طوتلمزسه خدا روزحساب
چاك چاك ایتسون ملائك نامهٔ اعمالمی
آب و تاب حسنی برذره استدلال ایدر
سیر ایدنلر آتشین داغمله اشك آلمی

خنجره ال صونمدن نازیله قتلمدر مراد
ایلمه یارب تهی بویولده استدلالمی
برغریب آشفته‌یم زلفنده‌در جمعیتم
ای صبا لطف ایت پریشان ایلمه احوالمی
بربتك نقش آور دیداریدر کیم لوح دل
کائنات ایلر پرستش سیر ایدوب تمثالمی
ایلدم جان ویرمکه کوینده غالب عزم راه
منزل مقصوده ایرکورسون خدا اقبالمی

ناتمام غزلیات

تجلی اولدقجه طورسینه‌دن دیدار فیض
شعله‌زار حیرت ایلر عاملی انوار فیض
نظم شیرینمده صانمه جابجا مضمون رخ
صفحهٔ آب‌اوزره خامه‌م طرح ایدر کلزار فیض
شوق اوصاف خطکله غرق نور اولمش قلم
نوبهار آچمش مکر نخل تجلیزار فیض

کرچه کیم صدداغ ظاهردر دل مکسوردن
روشنادر سینه امّا دخمه کاه سوردن
فرش پای اولمز اویوسف حسنه خیّاط قضا
نسج دیبا ایلسه مدّ نکاه حوردن
داغ داغ ایتمه دلك اندیشهٔ فردا ایله
فارغ اول غالب عبث بوفکر ناممحصوردن

آزرده درون ایتمه بزی تك ستمكله
دشمنلری وار واصل كام‌ایت كرمكله
میل ایلمز اصحاب هنر لاف وكزافه
ماهیتكی وارایسه بیلدیر قلمكله
دولتده اولور اهل‌هنر طفل‌ایسه مقبول
فخّار ایسه‌ڭ اللهله سویلش قدمكله

قطعات

لطف ایت بنی آزردهٔ نازایله یارب
مقصودمی موقوف نیاز ایله یارب
دنیاده بکا لطفکی بذل ایله کاهی
عقباده دلم معتب آز ایله یارب

یارب بنی‌سن نطق‌ایله موسای کمال‌ایت
مجموعه‌می سرنسخهٔ اعجاز خیال ایت
مضمون خط یارایله ویرشعرمه رونق
هر بیتمی برطور تجلّای جمال ایت

عندلیب روضهٔ حبّ رسول اکرمم
اشك‌چشمم آب‌روی کائنات‌ایلر بنی
نعت کوی فخرکونینم که غالب شیوه‌ده
فیض‌مدحی غرق نورمعجزات ایلر بنی

تا بکی محنت درد هجران
قالمسون محشره یارب درمان

ياقدى جان ودلى نارحسرت
آه شوقاً للقاء الاخوان

رزق ايچون مؤمن وكافر آره‌مه [١]
بركلور نعمت حق عمّ نوال
سعى وتدبير كرك هركاره
بويله‌در حكمت حق جلّ جلال

خدا مأيوس قيلمه كوكلى اقبال ملتدن
خبردار ايله رحمان اسمنى احوال ملتدن
اولوب مجروح ، پيكان قضادن طائر دولت
دمادم خون آقر چشمم كبى شهبال ملتدن

[١] ٨ جمادى‌الاولى ١٣١٩ ده هرسكلى عارف حكمت بكله ملاقاتمزده « سز ، محب حكمتسكز . حكيمانه برقطعه سويلدم ، اوقويه‌يم » ديدى . بوقطعه‌يى اوقودى كه خط دستيله مصحح ومذيل اولان ديوانده‌ده مندرجدر . حكمت بك ، ديكر ذاتلك اثرينى غصب ايتمك شائبه‌سندن معرى برمرد حق‌شناس اولمسنه نظراً قطعه‌نك ديوانچهٔ غالبه نه صورتله داخل اولديغنى كشف ايده‌مدم . م . ك

قالوب نفعیٔ معجز کودن اورنك سخن محلول
هنر مندان روم اولمشدی هر بر عصرده طالب
ایدنجه شمدی دعوا طبع اولجاه معلّایی
دیدی حکّام دیوان قضا الحکم للغالب

فلاطون درس اوقور استاد طبع ذوفنونمدن
خرد سرمایهٔ آداب آلور طور جنونمدن
نم عالمده اول ناکام عالی نجم وطالع کیم
فلك فیض اکتساب اعتلادر بختدونمدن

اولوب راه عشقنده محووهبا
قیود جهاندن دل اولدی رها
جلال خدایه بز آیینه یز
قضایه قضایز بلایه بلا

جوهر آیینهٔ نور خدادر صورتم
روشنادر اهل طبعه صورتمدن سیرتم
نسخهٔ کبرای فطرتدر وجودم تاازل
کوسترر بر عالم حکمت مکمّل هیئتم

مطالع

ای که هجر کله جهان برجای ماتمدر بکا
هر هلالی عالمك ماه محرمدر بکا

مبتلای عشق اولان البته جانانن آرار
بویله‌در قانون حق‌درد اهلی درمانن آرار

منطبع خاطرده لعلك جان شیدا بی‌خبر
شکرستان اولدی‌دل طوطیء کویا بی‌خبر

اسرار عشقی درد ایله بیهوش اولان بیلور
البته کیف باده‌یی سرخوش اولان بیلور

شعاع مهر محبت یوزکدن ایتدی ظهور
سواد خط رخکدر مأل آیت نور

خوناب دل که درد ایله جوشان اولوب کیدر
کلکونه زیب دشت وبیابان اولوب کیدر

طورمیوب نی کبی ایکلر کوکلم
هم دونوب کندینی دیکلر کوکلم

شاه عشقم بن بیابان جنوندر ملکتم
تارومارئ خرددر انتظام دولتم

اسیر دام غربت بلبل اشکسته شهبالم
جدایم آشیانمدن غریب آشفته احوالم

بزه وارستهٔ ایام عالم برزمان اولسه
مقام وصل اولور یار ایله دائم برجهان اولسه

عشق کیم جوی کلستان صفات ایلر بنی
قطره قطره واصل دریای ذات ایلر بنی

مفردات

عجب بر بحر پرامواجدر اشکم که اوستنده
دونر کشتیٔ شاهان کاه پیدا کاه ناپیدا

اوبدبختم که کوش ایتسه قدوم طفل مقصودم
اولور ارواح یکسر نابدید اشباح ناپیدا

مست صهبای الستم عزت وذلت ندر
برکلور دهرك سراپا کوه وهامونی بکا

کل مجموعهٔ اشعارینه دنیا اولور طالب
هزار باغ عشق احمدیدر مصطفی غالب

زمان کربلای محنتی یاد ایله ای غالب
فدای عشق اولوب دنیایی کریان ایتدیکم دمدر

اهل همت سوزی پامال اولمز
کرما وعدینی انجاز ایلر

او كيم حكمن سليمان سرير عدل وداد ايلر
اولور شايستهٔ انكشت قدری خاتم توفيق

مادر ذيشانمه اخطار نام وشكل ايچون
غالب ايتدم كوندروب رسمم بيان اشتياق

ايدوب افنای كثرت شعلهٔ برق تجلادن
وجودم وحدت مطلق مكانم لامكان اولسه

زهردر عاقل ايسه‌ك اولمه ميه افتاده
اوله يمله اوله‌يم بر يازيلور املاده

غالبندن ايلمز مولا دريغ مرحمت
مظهر عمر مديدز فرط رشد وعقل ايله

می ومحبوب ايله كل ذوق وصفادن كچه‌لم
بو صفالر بزی بيك درده كرفتار ايتدی

مصراع

مانع رزق اولانك رزقنی مولا کسسون

لسانه کلمیان برهان وجدانی معطلدر

تاریخ

زهی عزت ایکی شهزاده سنت اولدی بر کونده

نه بالا جسر والادر صراط مستقیم استنه

مقرون لطف عمر ایده ربم قدومنی

سقف مرفوعنه یازلسه بجا تاریخم
بیت معموری بنا ایلدی کامل پاشا [۱]

---

[۱] صدراسبق یوسف کامل پاشا مرحومك وزنه جیلرده کی قوناغی ایچون سویلنمشدر .

تاریخ آتیده رجائی زاده اکرم بك مرحومکدر :
اوقویان غائب ایدوب هر دوسرایی کوزدن
جای والاده بهین اولدی بو دولتخانه
۱۲۸۱

یتمش ایکیده طوغدی محمد بسالتم [۱]

طوغدی یتمش درت ایچنده عایشه‌م [۱]

[۱] غالب بك ، اوغلیله قیزینه سویلدیکی بوتاریخلرك کنارینه شویله اشارت ایتمشدر: « مصراع ، لفظی ایسه‌ده بیتك حساباتی جمع ایله تفریق اولندیغی حالده کوزل ایکی تاریخ چیقار » .

غزل

عالمی دورایتسه‌ده زاهد جهان پیمای عشق [١]
مرکز قلب محبتدر ینه مأوای عشق
آشنادر شاهد وحدتسرای دیکره
بیت معمور محبت اولسه چوقمی جای عشق
نیش وزهره‌بای عیش ونوش اولور هر قطره‌سی
بزم ذوقه متصلدر وارایسه مینای عشق
بویله خاموش اولمه ای کل غنچهٔ رعنا کبی
تابصبح افغان ایلر بلبل شیدای عشق
شیوهٔ رفتارکی سیر ایلیان حیران اولور
قامتکدر ای پری سرو چمن آرای عشق
سرّ رویك فهم ایدرمی غالبا هرکج نظر
نقطهٔ خال سیهده کزلیدر معنای عشق

---

[١] تذکرهٔ فطین‌دن نقل اولندی .

تخمیس مصراع فضولی [۱]

بر زمان کورمدی هیچ روی صفا دیده‌لرم
کچدی ایواه بتون آهله شام وسحرم
اولدی آتشکدهٔ درد وبلا شمدی یرم
قالمدی آه جکرسوز ایله تندن اثرم
« نیجه آه ایلیم آه یانقدر جکرم »
باشمی آشدی چیقوب کوکلره درد وآلام
ایده‌م کیمسه‌یه بروجهله حالم افهام
کوزمه اولدی بنم ایکی جهان شمدی حرام
قومدك آه فلك رند کوکلده آرام
« نیجه آه ایلیم آه یانقدر جکرم »
جکرم جان ودلم جسم نزارم یاندی
یوره‌کم اشك ترم دیدهٔ زارم یاندی

[۱] داخلیه ناظر اسبقی دانش بك افندی ، مشیر شاکر پاشا مرحومك اناطولی مفتشلکی هنکامنده هیئت تفتیشیه برنجی مأمورلغیله وانه عزیمتنده - غالب بك مرحومه قرابتی جهتیله - بو تخمیس ایله آتیده‌کی ایکی غزل وان بلدیه رئیسی غالب پاشا طرفندن اعطا ودانش بك جانبندن‌ده بزه اهدا قلنمشدر .

طوتشوب آه شرربارايله دارم ياندى
اثرم قالمدى هب آتشه وارم ياندى
« نيجه آه ايليم آه يانقدر جكرم »
سكا افتاده اولان كوكلى بردم بولهمم
تيرچشمك حرم سينهيه محرم بولهمم
درد ومحنت كبى هيچ كنديمه همدم بولهمم
جكرم داغنه بروجهله مرهم بولهمم
« نيجه آه ايليم آه يانقدر جكرم »
بكادشمن اولهنك دشمنى الله اولسون
جانى يانسون دوزخيلرايله همراهاولسون
ايشى عالمده بتون نالهٔ جانكاه اولسون
اى كوكل خانهسنك ييقمى برآه اولسون
« نيجه آه ايليم آه يانقدر جكرم »

چشم مخمورك سوزوب براضطراب ايتدك بنى
برنكهله ساقيا ييقدك خراب ايتدك بنى
بردوكنمز كانه ايرديردك غمكله بندهكى
دولت حسنكده شاهم كامياب ايتدك بنى

رخش نازه چکندوب ای مه زمین عشوه‌یی
قائل یالیتنی کنت تراب ایتدك بنی
رویکی کیم ایلدك ای شوخ کویکده دریغ
جنت ایچره مظهر نار عذاب ایتدك بنی
شوق آب وتاب چنارك دوشردك سینه‌یه
معدن سیماب ایله پرپیچ وتاب ایتدك بنی
شعلهٔ سیالهٔ آهه هم آغوش ایلیوب
ای پری فانوس شمع آفتاب ایتدك بنی
دمبدم حسرتله غالب آه وافغان ایلیوب
عاقبت مجبور آهنك رباب ایتدك بنی

آغوش دلده کورسه‌م اوحوری جمالی
غبطه نمای جنت ایدردم خیالی
قان آغلدقجه هجر ایله بن نشئه‌یاب اولور
می می صانور عجب اوشوخ اشك آلی
دود درونی چرخه هم آغوش ایلسه‌م
اول ماه حسنه عرض ایده‌مم اشتعالی
شورش فزای عشق اوله‌لی بر پری عذار
اقلیم دلده سویلیه‌مم اختلالی

رخساری‌اوزره رؤیت‌زلفن امیدایدوب
فرق ایده‌مم بوشوقله روز ولیالی
صیقدم نگاه کرمله جانانی نرم‌ایکن
ایتدم رمیده حیف اووحشی غزالی
غالب بوفیض مهر ومحبتله چوقمیدر
وقف نعوت دلبر ایدرسه‌م مقالی
اولمز نظیره حامیٔ استاده کرچه کیم
ایلر پسند جمله غزلده کمالی

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١٨	٦	قضالرتده	قضالرنده
٢٤	٤	نشنیف	تشنیف
٢٧	١٣	یاپدیر دیغنی	یاپدیردیغنی
٣٢	١٦	وزنبیله	وزنبیلن
٣٨	٢	اولدیعنه	اولدیغنه
٣٨	١٨	خماله	خیاله
٤٠	٨	نقش	نقش
٤١	٢	ساعرانه	شاعرانه
٤٢	١٢	اثار	آثار
٤٢	٥	ایمسی	ایمسی
٤٣	٩	رفاقنده‌کی	رفاقتنده‌کی
٤٤	١٤	معاونـ	معاونت
٤٧	٥	عتمرته	عشرته
٥٣	١٠	ظامر	ظاهر
٥٤	٢	کمة	حکمة
٦٠	٣	حسممده	جسممده
٦٩	١٣	رور	روز
٧١	٥	اونوب	اولوب
٧١	١٧	بن ول	بن اول
٨١	٦	ا لوب	اولوب

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۸۸	۸	حوشان	جوشان
۹۰	۱۸	اسمان	آسمان
۹۶	۸	بهودمز	بهبودمز
۱۳۱	۱۳	خطانتر	خطانز
۱۳۳	۱۰	می . ق	می برق
۱۳۹	۱۷	حلوه‌کاه	جلوه‌کاه
۱۴۰	۹	ال	اول

آثار مفیده کتبخانه‌سی

آثار مفیده منسوب اولدقلری ملتك سامان عرفانی احتوا ایدن برر خزینه‌در . بونلرك ضیاعی، حیات‌امتده تضمینی ناقابل ضررلر ایقاع ایدر . بر طرفدن متوالی ومستولی حریقلر ، دیکر طرفدن قدرشناسان اجانبك بذل‌ایتدیکی نقود قارشیسنده اراده‌لری‌صارصلان ومغلوب اولان اصحاب ویاحفّاظ کتبمزك لاقیدی وجدانسوزی یادکار اسلافك بر قسمنی کتبخانهٔ فنایه ، بر قسمنی‌ده اوروپا و امریقایه طاشیمقده‌در . اویله برحالده‌که کونك برنده خزائن عرفانمزك بسبتون بوشانمسندن قورقولور!...

کتب غیر مطبوعه‌مزك حال ومقدّراتی بو . مطبوع اولانلرینه کلنجه : بونلر میاننده، مثلا، مطبعهٔ عامره ایله مصر بولاق مطبعه‌سنك وقتیله فوق‌العاده التزام دقت واعتنا ایده‌رك طبع وتمثیل ایتمش اولدیغی کتابلردن بر

چوغنك و اك قیمتلی و دکرلیلرینك نسخ موجوده‌سی آزاله آزاله تدارکی کسب‌عسرت و، ینه مثلا، برقاچ سنه اول یکرمی، اوتوز غروشله ممکن‌التدارك اولان بر ندیم دیوانی بوکون یوز اللی، ایکی یوز غروش راده‌سنه ترفیع فیئات ایتمشدر.

مطبعهٔ عامره و مصر مطبعه‌سیله مطابع و طبّاع سائره‌نك الی‌الابد حافظه آرای شکران اوله‌جق صورتده خدمت ایتمش اولمقله برابر، انتخاب آثار خصوصنده دائما اصابت ایده‌مامش اولدقلرینی آثار مطبوعه کوستریور. مثلا شیخ الاسلام یحیی افندی کبی لسان وادبیاتمزده اساتیذ معدوده‌دن اولان برذاتك دیوانی اهمال اولنه‌رق، سنبلزاده وهبی و عینی دیوانلری کبی قیمت تالیه‌یی حائز اثرلر باصلمشدر. استانبول لهجهٔ بیاننك شعرمزده استاد اولی اولان باقی نك دیوانی‌بیله بو اهمالدن قورتوله‌مادی. آلتمش، یتمش سنه اول طاش باصمه‌سیله وغایت نامطبوع صورتده طبع وتمثیل اولنان مجموعهٔ اشعاری ـ که بوکون نایاب ویا کمیابدر ـ بیوك مطبعه‌لرمزك تفریق وانتخاب آثارده‌کی لاقیدیسنی کوسترر.

فیاتی ۱۰ غروشدر

(آثار مفیده کتبخانه‌سی) هیئتی طرفندن شمدی یه قدر
نشر اولنان کتابلر :

الهام وطن : عبدالحق حامد بك . (سلیمان مقدمه‌سیله
فیتن : عبدالحق حامد بك .
مکتوبلر : (برنجی وایکنجی جلد) عبدالحق حامد بك . (سلیمان نظیف بکك حاشیه‌لریله)
طارق بن زیاد : عبدالحق حامد بك .
طیفلر گچیدی : عبدالحق حامد بك .
دیوان یحیی : شیخ الاسلام یحیی افندی . (محمود کمال بکك مقدمه‌سیله)
هرسکلی عارف حکمت بکك دیوانی . (محمود کمال بکك مقدمه‌سیله)
ابن موسی : عبدالحق حامد بك .
اسقوفچه‌لی غالب بکك دیوانی . (محمود کمال بکك مقدمه‌سیله)
قنیژه : نامق کمال بك .

یاقینده نشر اولنه‌جق کتابلر :

اوروپا مکتوبلری : جناب شهاب الدین بك .
وطن، یاخود سلستره : نامق کمال بك .

3 1761 07966790 3